

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**POSTAVENÍ A ODPOVĚDNOST
ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ V RÁMCI
TRESTNÍHO ŘÍZENÍ**

Autor práce: Jiří BOUKAL, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha

Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Bc. Josefu Křihovi, za cenné rady, věcné připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

BOUKAL, J. *Postavení a odpovědnost zdravotnických pracovníků v rámci trestního řízení : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2015. 62 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. et Bc. Josef Kříha.

Klíčová slova: mlčenlivost, obviněný, soudní znalec, svědek, trestní řád, zdravotnický pracovník, znalecký posudek.

Práce řeší možná postavení (svědek, znalec, obviněný) a odpovědnost (trestní, správní a občanskoprávní) zdravotnických pracovníků v různých fázích trestního řízení a to především v souvislosti se změnami, které přinesl účinný zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zdravotních službách“). Dále práce hodnotí mlčenlivost zdravotnických pracovníků v různých fázích trestního řízení, výjimky z této mlčenlivosti a legislativní nedostatky, které v kontextu zákona o zdravotních službách přináší zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“) a zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“) v kontextu „de lege lata“ a navrhuje možné zefektivňující opatření či úpravy v „de lege ferenda“ postihu.

ABSTRACT

BOUKAL, J. *The Position and Responsibility of Paramedics Within Frameworker in Penal Proceeding : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2015. 62 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. et Bc. Josef Kříha.

Key words: reticence, defendant, expert witness, witness, Criminal Procedure Rules, paramedic, expert opinion.

The thesis deals with the issue of position (witness, expert, defendant) and responsibility (criminal law, executive law, civil law) of paramedics in different phases of criminal proceedings in connection with changes which have been brought by the effective law number 372/2011 about medical services and their conditions in wording of later regulations (hereafter merely the law about medical services). The thesis also evaluates the reticence of paramedics in different phases of criminal proceedings, exceptions from the recitence and the legislative deficiencies which are being brought by the law number 40/2009 Penal Code in wording of later regulations (hereafter merely Penal Code) and the law number 141/1961 Criminal Procedure Rules in wording of later regulations (hereafter merely Criminal Procedure Rules) in context of „de lege lata“. The thesis also proposes potential rationalized measures or revisions in context of „de lege ferenda“ ofrecourse.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Úvod do medicínského práva	12
2.1 Prameny právní úpravy medicínského práva	12
3 Postavení zdravotnického pracovníka v rámci trestního řízení	17
3.1 Zdravotnický pracovník jako svědek.....	18
3.1.1 Mlčenlivost zdravotnických pracovníků v rámci trestního řízení z pohledu zákona o zdravotních službách a trestního řádu.....	19
3.1.2 Výjimky z mlčenlivosti zdravotnických pracovníků v rámci trestního řízení z pohledu zákona o zdravotních službách.....	25
3.2 Zdravotnický pracovník jako znalec	28
3.2.1 Znalecký posudek a jeho náležitosti	29
3.2.2 Prohlídka těla zemřelého.....	31
3.2.3 Pitva	32
3.3 Zdravotnický pracovník jako obviněný.....	34
3.3.1 Obviněný a jeho procesní postavení	35
3.3.2 Skutková podstata trestného činu.....	40
4 Právní odpovědnost zdravotnických pracovníků.....	44
4.1 Trestní odpovědnost	45
4.1.1 Okolnosti vylučující protiprávnost.....	45
4.2 Správní odpovědnost	47
4.3 Občanskoprávní odpovědnost	48
5 Praktické příklady z pohledu vlastní praxe u Policie ČR	49
5.1 Zdravotnický pracovník jako možný svědek.....	49
5.2 Zdravotnický pracovník jako možný znalec.....	50
5.3 Zdravotnický pracovník jako možný obviněný.....	52
6 Úvahy de lege ferenda	54

6.1	Trestní zákoník	54
6.2	Trestní řád.....	55
6.3	Zákon o zdravotních službách.....	56
	Závěr.....	58
	Seznam použitých zdrojů	60

Úvod

Trestní řízení a medicínské právo ve vztahu k občanovi společnosti jsou v dnešní době často diskutovaná témata nejen mezi odbornou veřejností, ale tato témata se dostávají do popředí díky různým medializovaným kauzám, které se dotýkají především naší politické, státní, lékařské i policejní elity. V neposlední řadě se v mnoha medializovaných kauzách vyskytují právě lékaři či policisté v různém vztahu k občanovi České republiky a především ke státu samotnému.

Občan společnosti vstupuje do právních a dalších vztahů aniž si to uvědomuje již od svého novorozeneckého období, kdy právní subjektivitu může mít i plod v prenatalním období „nasciturus“ a způsobilost právním úkonům. Z počátku jde o vztahy s lékařem, ve kterých dítě především vystupuje jako pacient, za kterého veškerá práva a povinnosti přejímají rodiče, jakožto zákonní zástupci. Mají odpovědnost nejen vůči dítěti, zdravotnickému pracovníkovi, ale také tuto odpovědnost mají vůči státu, který plní funkci kontrolní, preventivní a v některých případech také represivní a to právě v podobě policejního orgánu, orgánu péče o dítě či dalších institucí.

Otázkou pouze zůstávají další vztahy, ke kterým během života dochází. Je vždy nejisté, kdy a za jakých okolností vstoupí člověk do vztahu občan x Policie České republiky (dále jen „**Policie ČR**“), zdravotnický pracovník x Policie ČR, nebo občan x zdravotnický pracovník. Tyto vztahy vždy zaleží na různých okolnostech, kterými se liší jednotlivá postavení shora uvedených subjektů. Není otázkou, jestli vůbec tento vztah nastane, ale spíše kdy, protože každý člověk do některého ze shora uvedených vztahů vstoupí ať ze své vůle či shodou nešťastných náhod.

V období do roku 1989 by se mohlo zdát, že zdravotnický pracovník či Policie vystupovala v pozici nadřazené, ale v současné době může občan demokratické společnosti říct, že po téměř třech dekadách dochází k postupnému zlepšování shora uvedených vzájemných vztahů. Dále můžeme sledovat prostřednictvím různých médií, že dochází k podstatnému vývoji celého zdravotnictví, ale také situace u Policie ČR a ke zlepšování dalších vztahů v rámci celé České republiky právě vůči občanovi společnosti, který do dnešní doby získával a získává stále větší práva a stále častěji vystupuje v různých vztazích spíše jako „partner“ a jsou brány daleko větší ohledy na práva pacientů a občanů společnosti. Samozřejmě partnerstvím lze označovat různé

vztahy a vždy pouze do určité míry, kterou nám musí pevně stanovit zákon a další právní předpisy různé právní síly.

Téma postavení a odpovědnost zdravotnických pracovníků v rámci trestního řízení a jeho výběr je dán především jeho vztahem k oboru bezpečnostně právní činnosti ve veřejné správě zabezpečované Vysokou školou evropských a regionálních studií, o. p. s. a je aktuální i ve spojitosti s procesními aspekty práva trestního a to především z důvodů stále častějších novelizací nejen „**trestního zákoníku**“, „**trestního řádu**“, ale i dalších zákonů a právních předpisů.

V neposlední řadě byl důvodem také nedostatek nové odborné literatury vztahující se k tomuto tématu, kdy od roku 2011 nedošlo k vydání nové ucelené publikace, která by takovéto otázky řešila co do vztahu k trestnímu řízení.

Posledním důvodem volby tohoto tématu je využití praxeologických zkušeností z aplikační praxe, kterou zpracovatel bakalářské práce získal v rámci výkonu zaměstnání u Policie České republiky, Krajské ředitelství Královéhradeckého kraje na pozici vyšetřovatele.

Bakalářská práce vychází z právního stavu ke dni 10. prosince 2014.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je popsat co nejpodrobněji platné právní úpravy vztahující se k postavení (svědek, znalec a obviněný), odpovědnosti (trestní, správní a občanskoprávní) a mlčenlivosti zdravotnických pracovníků v různých fázích trestního řízení, upozornit na jejich případné nedostatky, případné mezery a navrhnout možné zefektivňující opatření či úpravy v zákoně o zdravotních službách, v trestním zákoníku a trestním řádu.

Bakalářská práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol, kdy v první kapitole jsou stanoveny cíle a metodika práce.

Druhá kapitola popisuje medicínské právo, jeho pojem, význam a uvádí základní dělení pramenů medicínského práva.

Třetí kapitola je nejrozsáhlejší a přitom je úzce zaměřena na konkrétní postavení zdravotnických pracovníků v rámci trestního řízení. Jedná se především o postavení svědka, znalce a obviněného zdravotnického pracovníka. Jsou zde uvedena práva a povinnosti vztahující se k jednotlivým postavením, dále je zde uvedena povinnost mlčenlivosti a výjimky z této povinnosti a dále vysvětluje subjekty a předměty, které se vztahují k problematice zdravotnických pracovníků a trestnímu řízení. V neposlední řadě jsou zde uvedeny náležitosti znaleckého posudku a jako poslední část třetí kapitoly je uvedeno postavení zdravotnického pracovníka jako obviněného a náležitosti vztahující se právě k tomuto postavení.

Čtvrtá kapitola uvádí odpovědnost zdravotnických pracovníků, kdy vzhledem k rozsáhlosti jsou zde uvedeny tři hlavní a to trestní odpovědnost, správní odpovědnost a občanskoprávní odpovědnost, které zde jsou podrobně rozebrány a další možné odpovědnosti plynoucí z právních předpisů zde budou uvedeny.

V páté kapitole jsou rozebrány tři případy v rámci praxeologických zkušeností z aplikační praxe, kterou zpracovatel bakalářské práce získal v rámci výkonu zaměstnání u Policie České republiky, Krajské ředitelství Královéhradeckého kraje na pozici vyšetřovatele, kdy jsou zde uvedena různá postavení zdravotnických pracovníků v rámci trestního řízení. Jedná se především o nástin praktického využití teoretických znalostí.

V šesté kapitole jsou vedeny úvahy „de lege ferenda“ a to nad trestním zákoníkem, trestním řádem a zákonem o zdravotnických službách. Kdy smyslem těchto úvah je nastínění možného (jiného) pohledu a nového řešení možných úprav v trestním zákoníku, trestním řádu a zákoně o zdravotních službách.

V závěru jsou zhodnoceny cíle, které byly stanoveny v úvodu práce a nastíněn možný postup pro zavedení zefektivňujících opatření.

V bakalářské práci je použita metoda komparativní, díky které zejména v rámci právních předpisů tyto umožňuje komparovat. Jedná se tedy především o to, jak by se mohlo za různých okolností postupovat v rámci stejného právního předpisu nebo za stejných okolností postupovat podle různých právních předpisů. Na základě takového srovnávání pak lze vyvozovat závěry jaký postup je nejvhodnější a správný.

Metoda analytická je v bakalářské práci použita zejména při rozboru různých problémů a to především v rámci postavení zdravotnických pracovníků v rámci trestního řízení, kdy se jedná o prolomení jejich povinné mlčenlivosti. Díky této metodě lze v práci rozebírat zkoumané právní předpisy na jednotlivé dílčí části a tyto jsou dále rozebírány. Díky této metodě jsou v bakalářské práci odděleny především podstatné informace od nepodstatných a odlišeny trvalé vztahy právních předpisů od krátkodobých či v současné době již neplatných.

V bakalářské práci byla také použita metoda výkladová a to především v souvislosti s interpretací právních předpisů, kdy v soudobém právu je velmi komplikovaná orientace ve znění právních předpisů a v některých případech není zcela zřejmé, jaké právní normy se konkrétního případu dotýkají a pokud to zřejmé je, tak výkladová metoda pomáhá právní úpravě v daném kontextu porozumět.

Dále je v bakalářské práci užito kazuistiky, která slouží především k popisu skutečných příkladů, které vycházejí z procesní empirie vyšetřovatel Policie ČR, Královéhradeckého kraje.

Bakalářské práce je orientována teoreticky. Teoretická část je obohacena o užité kazuistiky a dále jsou zde použity metody, které jsou shora popsány a jedná se o metody komparativní, analytické a zejména, při procházení odborné literatury a dalších právních předpisů, metody výkladové.

2 Úvod do medicínského práva

Medicínské právo je v současné době upraveno v mnoha právních dokumentech různé právní síly. Kdy toto řazení a vzájemná provázanost je velmi komplikovaná a složitá. K medicínskému právu se vztahují existující mezinárodní úmluvy, ústavní zákony a dále celá řada zákonů, předpisů a různých kodexů, které mají nižší právní sílu.¹

Obecně si lze pod pojmem medicínské právo představit právo, které upravuje vztahy především mezi zdravotním pracovníkem a pacientem. Nicméně je třeba konstatovat, že medicínské právo není samostatné právní odvětví, ale skládá se z mnoha odlišných právních odvětví a záleží na konkrétním vztahu, který je potřeba řešit a na tento vztah navázat příslušné právní odvětví. Pokud se zdravotnický pracovník dopustí trestného činu, tak se uplatní právo trestní, ale obecné vztahy zaměstnanec a zaměstnavatel či pacient bude řešit právo občanské.²

2.1 Prameny právní úpravy medicínského práva

Jak již bylo na začátku této kapitoly uvedeno, tak je medicínské právo tvořeno mnoha dokumenty, které mají odlišnou právní sílu. Česká republika je vázána mezinárodními smlouvami a lidé jsou vázáni zákony, různými předpisy a kodexy. Z tohoto tedy plyne, že každý je povinen dodržovat mezinárodní úmluvy, listiny nadřazené běžným zákonům, které upravují oblast medicínského práva pouze rámcově a je tedy nezbytné, aby byly konkrétní vztahy zdravotnických pracovníků dále upraveny příslušnou vnitrostátní úpravou.

Ve výčtu mezinárodních úmluv je potřeba především uvést:

- Úmluvu na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 96/2001 Sb.m.s.)
- Úmluvu o právech dítěte (sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.m.s.)

---

¹ MACH, J. *Medicína a právo*. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 3 – 4.

² TĚŠINOVÁ, J., ŽDÁREK, R., POLICAR, R. *Medicínské právo*. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 4 – 5.

- Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod (sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.)
- Evropskou sociální chartu (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 14/2000 Sb.m.s.)
- Úmluvu o závodních zdravotních službách (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 145/1988 Sb.), atd.

Vnitrostátní úpravou, kterou rámcově stanovuje Ústava a Listina základních práv a svobod je především:

- Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, v platném znění
- Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, v platném znění
- Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, v platném znění
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, v platném znění
- Zákon č. 123/2000 Sb., o zdravotnických prostředcích, v platném znění
- Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech, v platném znění
- Zákon č. 285/2002 Sb., transplantační zákon, v platném znění
- Zákon č. 296/2008 Sb., o lidských tkáních a buňkách, v platném znění
- Zákon č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství, v platném znění
- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, v platném znění
- Zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, v platném znění
- Zákon 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, atd.

Pod zákonnými normami jsou pak jednotlivé vyhlášky, které upravují jednotlivé zákony:

- Vyhláška č. 75/1986 Sb., kterou se provádí zákon o umělém přerušeni těhotenství, v platném znění
- Vyhláška č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci, v platném znění
- Vyhláška č. 39/2012 Sb., o dispenzární péči, v platném znění
- Vyhláška č. 70/2012 Sb., o preventivních prohlídkách, v platném znění
- Vyhláška č. 104/2012 Sb., o posuzování nemoci z povolání, v platném znění
- Vyhláška č. 116/2012 Sb., o předávání údajů do Národního zdravotnického registru, v platném znění
- Vyhláška č. 306/2012 Sb., o podmínkách předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a o hygienických požadavcích na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče, v platném znění
- Vyhláška č. 296/2012 Sb., o požadavcích na vybavení poskytovatele zdravotnické dopravní služby, poskytovatele zdravotnické záchranné služby a poskytovatele přepravy pacientů neodkladné péče dopravními prostředky a o požadavcích na tyto dopravní prostředky
- Vyhláška č. 297/2012 Sb., o Listu o prohlídce zemřelého

Jako poslední bych uvedl etické kodexy, které nejsou obecně závaznými právními předpisy a nelze jejich dodržování vynutit státem. Mezi takovéto etické kodexy patří mimo jiné:

- Etický kodex České lékařské komory
- Etický kodex pro zdravotní sestry
- Kodex práv pacienta
- Etický kodex zdravotnických pracovníků tzv. nelékařů

- Hipokratova přísaha, atd.

Vzhledem k množství různých právních předpisů vztahujících se k problematice zdravotnických pracovníků a neexistenci kompletního a uceleného přehledu je v práci uveden pouze stručný výčet jednotlivých mezinárodních úmluv, zákonů, vyhlášek a kodexů.³

Žádný ze shora uvedených právních dokumentů nesmí být především v rozporu s lidským právem na život, který zaručuje Listina základních práv a svobod ve svém čl. 6, který říká, že:

„1) Každý má právo na život. Lidský život je hoděn ochrany již před narozením. 2) Nikdo nesmí být zbaven života. 3) Trest smrti se nepřipouští. 4) Porušení práv podle tohoto článku není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné.“⁴,

s právem na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, kterou zaručuje Listina základních práv a svobod ve svém čl. 7, který říká, že:

„1) Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem. 2) Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.“⁵,

s právem na osobní svobodu, kterou zaručuje Listina základních práv a svobod ve svém čl. 8, který říká, že:

„1) Osobní svoboda je zaručena. 2) Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku. 3) Obviněného nebo podezřelého z trestného činu je možno zadržet jen v případech stanovených v zákoně. Zadržovaná osoba musí být ihned seznámena s důvody zadržení, vyslechnuta a nejpozději do 48 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu. Soudce musí zadržovanou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě, nebo ji propustit na svobodu. 4) Zatkout obviněného je možno jen na písemný odůvodněný příkaz

³ *Knihovna zdravotnické legislativy.* [online] © 2011. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <<http://www.lkr.cz/knihovna-zdravotnicke-legislativy-431.html>>

⁴ DAVID, R. *Ústava České republiky Listina základních práv a svobod.* Olomouc : Olomouc, 2005, s. 206.

⁵ DAVID, R. *Ústava České republiky Listina základních práv a svobod.* Olomouc : Olomouc, 2005, s. 208.

soudce. Zatčená osoba musí být do 24 hodin odevzdána soudu. Soudce musí zatčenou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě nebo ji propustit na svobodu. 5) Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu. 6) Zákon stanoví, ve kterých případech může být osoba převzata nebo držena v ústavní zdravotnické péči bez svého souhlasu. Takové opatření musí být do 24 hodin oznámeno soudu, který o tomto umístění rozhodne do 7 dnů.“⁶,

s právem na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého života, který zaručuje Listina základních práv a svobod ve svém čl. 10, který říká, že:

„1) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno. 2) Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. 3) Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.“⁷,

s právem na ochranu zdraví, který zaručuje Listina základních práv a svobod ve svém čl. 31, který říká, že:

„Každý má právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon.“⁸

Listina základních práv a svobod má stejnou váhu jako Ústava a to především z důvodu, že tato byla vyhlášena usnesením předsednictva ČNR ze dne 16.12.1992 a je tedy součástí ústavního pořádku České republiky pod č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.⁹

---

⁶ DAVID, R. *Ústava České republiky Listina základních práv a svobod*. Olomouc : Olomouc, 2005, s. 209.

⁷ DAVID, R. *Ústava České republiky Listina základních práv a svobod*. Olomouc : Olomouc, 2005, s. 211.

⁸ DAVID, R. *Ústava České republiky Listina základních práv a svobod*. Olomouc : Olomouc, 2005, s. 237.

⁹ TĚŠINOVÁ, J., ŽDÁREK, R., POLICAR, R. *Medicínské právo*. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 10-15.

3 Postavení zdravotnického pracovníka v rámci trestního řízení

Hlavním pramenem trestního řízení je trestní řád, který je rozčleněn do 5 částí, tyto části se skládají z 23 hlav a jednotlivé hlavy se dále skládají z 471 §. Pro další část práce je podstatné vědět, že část druhá řeší přípravné řízení trestní a část třetí řízení před soudem.

Trestní řízení vede policejní orgán Policie ČR a to za dozoru státního zástupce, který dohlíží (provádí kontroly spisových materiálů) nad zákonností postupů policejního orgánu. Obecně je trestní řízení popisováno jako zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení a dalších subjektů trestního řádu, jehož úkolem je náležitě zjistit, zda byl trestní čin spáchán, a je-li tomu tak, zjistit jeho pachatele a podle zákona ho spravedlivě potrestat. Kdy dalším úkolem trestního řízení je působit k upevnování zákonnosti a působit preventivně.

Trestní řízení je členěno do několika fází a to:

- vlastní šetření podle ustanovení § 158 odst. 1, 2 „**trestního řádu**“,
- přípravné řízení:
  - prověřování začíná sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení podle ustanovení § 158 odst. 3 „**trestního řádu**“, které sepíše policejní orgán na podkladě vlastních zjištění či dalších podnětů. Zdravotnický pracovník v této fázi může vystupovat jako svědek, znalec a dále jako osoba prověřovaná,¹⁰
  - vyšetřování po zajištění dostatečného množství důkazních prostředků, kterých je potřeba, může být zdravotnickému pracovníkovi následně sděleno obvinění podle ustanovení § 160 odst. 1 „**trestního řádu**“ a zdravotnický pracovník v dalších fázích vystupuje již jako obviněný.¹¹

---

¹⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 802 – 807.

¹¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 815 – 819.

- Následně se řízení přesouvá ke státnímu zástupci a soudu, kdy dochází k podání obžaloby, předběžnému projednání obžaloby, hlavnímu líčení a případně dalšímu jednání stanovenému trestním řádem.

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že zdravotnický pracovník může v rámci trestního řízení vystupovat především v postavení svědka, znalce, ale i obviněného. O jednotlivých možných postaveních budou vypovídat následující podkapitoly.

3.1 Zdravotnický pracovník jako svědek

Jedním z možných postavení zdravotnických pracovníků v rámci trestního řízení je postavení svědka. Toto postavení se řídí trestním řádem, ve kterém jsou upraveny povinnosti a práva, která svědek má. Zejména je v ustanovení § 97 „**trestního řádu**“ uvedeno, že se každý musí dostavit na předvolání a následně také jako svědek vypovídat zejména o skutečnostech, které jsou svědkovi známy, o trestném činu, pachateli nebo o okolnostech důležitých pro trestní řízení. V trestním řádu je v ustanovení § 98 „**trestního řádu**“ uvedeno, že pokud se svědek nedostaví bez dostatečné omluvy, může být předveden a případně mu může být uložena pořádková pokuta podle ustanovení § 66 „**trestního řádu**“. Dále je v ustanovení § 101 odst. 4 „**trestního řádu**“ uvedeno, že svědkovi může být přikázáno, aby napsal potřebný počet slov při zkoumání pravosti rukopisu a v ustanovení § 104a odst. 2 „**trestního řádu**“ může být svědek postaven obviněnému tváří v tvář a to pomocí konfrontace, kdy se musí v závažných okolnostech lišit jejich výpovědi ¹²

Vzhledem ke skutečnosti, že svědecká výpověď je požadována od zdravotnického pracovníka, který je vázán povinnou mlčenlivostí může zdravotnický pracovník využít ustanovení § 99 odst. 2 „**trestního řádu**“ a tímto by od jeho osoby nemohlo být svědectví požadováno, ledaže by této mlčenlivosti byl zbaven tím, v jehož zájmu tuto zachovává. V jednotlivých případech bývá dále povinná mlčenlivost prolamována jinými speciálními právními předpisy. Dále má svědek právo na základě ustanovení § 100 „**trestního řádu**“ odmítnout vypovídat, pokud by svou výpověď způsobil trestní postih sobě nebo svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželu, partneru nebo druhu anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu by právem pocíťoval jako újmu

---

¹² NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo procesní*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, s. 119 – 120.

vlastní a však odmítnout vypovídat nemůže ten kdo má oznamovací povinnost k trestnému činu, jehož se výpověď týká.¹³

O těchto skutečnostech musí být svědek před započítáním sepsání protokolu o výpovědi svědka vždy řádně poučen policejním orgánem, který vede vyšetřování.

3.1.1 Mlčenlivost zdravotnických pracovníků v rámci trestního řízení z pohledu zákona o zdravotních službách a trestního řádu

Při prolomení povinné mlčenlivosti se střetávají především dva zájmy a to zájem na ochraně jednotlivce a jeho soukromí na straně jedné a zájem společnosti na spravedlivém a objektivním vyšetření možné trestné činnosti na straně druhé. Konkrétně se k tomuto vyjadřuje čl. 26 Úmluvy o lidských právech a biomedicině, který říká, že:

„žádná omezení nelze uplatnit na výkon práv a ochranných ustanovení obsažených v této Úmluvě kromě těch, která stanoví zákon a která jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu bezpečnosti veřejnosti, předcházení trestné činnosti, ochrany veřejného zdraví nebo ochrany práv a svobod jiných.“¹⁴

Z tohoto článku tedy plyne, že ochrana jednotlivce musí za určitých okolností ustoupit před zájmem společnosti, kdy na základě tohoto obsahují i naše trestní předpisy upravené prolomení povinné mlčenlivosti, kdy tyto jsou upraveny především v trestním řádu a podle těchto se postupuje pouze v rozsahu nezbytně nutném pro splnění konkrétního účelu.

Z výše uvedeného je zřejmé, že jsou orgánům činným v trestním řízení poskytnuty informace pouze na základě výjimky stanovené v jednotlivých ustanoveních § 8 „**trestního řádu**“.

Ustanovení § 8 odst. 1 „**trestního řádu**“ uvádí, že:

„Státní orgány, právníkové a fyzické osoby jsou povinny bez zbytečného odkladu, a nestanoví-li zvláštní předpis jinak, i bez úplaty vyhovovat dožadáním orgánů činných v trestním řízení při plnění jejich úkolů. Státní orgány jsou dále povinny neprodleně

¹³ HIRT, M., VOJTÍŠEK, T. *Medicína a trestní právo*. Brno : Masarykova univerzita, 2011, s. 55 – 56.

¹⁴ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 96/2001 Sb.m.s. o přijetí Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicině. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-17].

*oznamovat státnímu zástupci nebo policejním orgánům skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin.*¹⁵

Ustanovení § 8 odst. 4 „**trestního řádu**“ uvádí, že:

*„Plnění povinností podle odstavce 1 lze odmítnout s odkazem na povinnost zachovávat tajnost utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem nebo státem uloženou nebo uznanou povinností mlčenlivosti; to neplatí, a) jestliže osoba, která tyto povinnosti má, by se jinak vystavila nebezpečí trestního stíhání pro neoznámení nebo nepřekažení trestného činu, nebo b) při vyřizování dožádání orgánu činného v trestním řízení o trestném činu, kde dožádaná osoba je současně oznamovatelem trestného činu. Za státem uznanou povinností mlčenlivosti se podle tohoto zákona nepovažuje taková povinnost, jejíž rozsah není vymezen zákonem, ale vyplývá z právního úkonu učiněného na základě zákona.*¹⁶

Ustanovení § 8 odst. 5 „**trestního řádu**“ uvádí, že:

*„Nestanoví-li zvláštní zákon podmínky, za nichž lze pro účely trestního řízení sdělovat informace, které jsou podle takového zákona utajovány, nebo na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti, lze tyto informace pro trestní řízení vyžadovat po předchozím souhlasu soudce. Tím není dotčena povinnost mlčenlivosti advokáta podle zákona o advokacii.*¹⁷

Ze shora uvedeného je zřejmá povinnost vyhovovat dožádáním orgánů činných v trestním řízení. V těchto dožádáních se ve většině případů jedná o sdělení obecných informací mající význam pro trestní řízení.

Ustanovení § 8 odst. 4 „**trestního řádu**“ stanovuje, že odstavcem 1 není dotčena povinnost zachovávat státem uloženou nebo uznanou povinností mlčenlivosti. Toto by se dalo brát tak, že se podle ustanovení § 8 odst. 1 „**trestního řádu**“ netýká zdravotnických zařízení, lékařů a jiných zdravotnických pracovníků, kterým zákon o zdravotních službách ukládá v ustanovení § 51 odst. 1 „**zákona o zdravotních službách**“, povinnost zachovat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb.

---

¹⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 554.

¹⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 554 – 555.

¹⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 554 – 555.

Dále je v trestním řádu ustanovení § 8 odst. 5 „**trestního řádu**“, které bylo do trestního řádu přidáno v roce 2002 a toto umožnilo prolomení povinné mlčenlivosti zdravotnických pracovníků bez souhlasu pacienta orgánům činným v trestním řízení a to pouze za splnění podmínky, kdy s tímto zproštěním dá souhlas soudce. Výklad k tomuto odstavci uvádí, že toto platí pro případ, že zákon nestanoví zvláštní podmínky, za nichž lze pro účely trestního řízení sdělovat informace, které jsou podle takového zákona utajovány, nebo se na tyto vztahuje povinnost mlčenlivosti. V tomto odstavci je také velmi důležité, že je zde zvláštním zákonem v současné době zajisté míněn zákon o zdravotních službách, který toto upravuje v ustanovení § 51 odst. 2 „**zákona o zdravotních službách**“, kde je uveden výčet toho, co se nepovažuje za porušení mlčenlivosti. Toto bude dále blíže rozebráno v kapitole třetí.

Jednotlivá ustanovení § 8 „**trestního řádu**“ upravují pouze dožádání, nicméně je zde rozhodnutí Ústavního soudu, který konstatoval, že ustanovení § 8 odst. 5 „**trestního řádu**“ lze uplatnit i při podání vysvětlení, výsledku svědků nebo vypracování odborných vyjádření či znaleckých posudků a i v těchto případech tedy bude stačit souhlas soudce k tomu, aby daný pracovník mohl údaje pro účely trestního řízení poskytovat. Tímto Ústavní soud řekl, že zájmy chráněné trestním řízením by měly být nadřazeny zájmům na ochraně soukromí pacienta, což je také v naprostém souladu s čl. 26 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně.¹⁸

Z dostupných zdrojů plyne, že zájmy společnosti jako celku na řádném a spravedlivém průběhu trestního řízení musí být respektovány při dodržení obecného principu přiměřenosti a dále, že společnost může např. zdraví a život hájit i proti vůli těch, kdo tato práva má.

Po vydání již zmíněného zákona o zdravotních službách, pro Policii ČR nic podstatného nemění a to především z důvodu ustanovení § 51 odst. 2 písm. d) „**zákona o zdravotních službách**“, který říká, že se za porušení povinné mlčenlivosti nepovažuje:

„Sdělování údajů nebo jiných skutečností pro potřeby trestního řízení způsobem stanoveným právními předpisy upravujícími trestní řízení, za porušení povinné

---

¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 08.12.2006, sp. zn. Ús 321/06, In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-10-22].

*mlčenlivosti se rovněž nepovažuje sdělování údajů nebo jiných skutečností při plnění zákonem uložené povinnosti překazit nebo oznámit spáchání trestného činu.*¹⁹

Z tohoto by se mohlo některým vyšetřovatelům Policie ČR zdát, že postačí zaslat dožádání na základě ustanovení § 8 odst. 1 „**trestního řádu**“. Toto se také v praxi v ojedinělých případech děje, ale ze strany zdravotnických pracovníků je postupováno správně a tyto informace nejsou poskytovány a to z důvodů, že v ustanovení § 51 odst. 2 písm. d) „**zákona o zdravotních službách**“ je uvedena věta:

*„Pro potřeby trestního řízení způsobem stanoveným právními předpisy upravujícími trestní řízení“.*²⁰

Právním předpisem upravujícím trestní řízení je trestní řád, v platném znění a z tohoto je zřejmé, že postup podle ustanovení § 8 odst. 1 „**trestního řádu**“ je chybný a lze postupovat pouze na základě ustanovení § 8 odst. 5 „**trestního řádu**“.

S tímto tvrzením se také shodují stanoviska České lékařské komory a Ministerstva zdravotnictví, které ve svém tvrzení uvádí:

„Ministerstvo zdravotnictví sděluje své právní stanovisko k ustanovení § 51 odst. 2 písm. d) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve vazbě na § 8 odst. 1 a 5 trestního řádu.

Zákon o zdravotních službách v zásadě nijak neposunul právní úpravu prolomení mlčenlivosti zdravotnických pracovníků pro účely trestního řízení oproti právní úpravě ve zrušeném zákoně č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

Ustanovení § 51 odst. 2 písm. d) zákona o zdravotních službách stanoví, že za porušení povinné mlčenlivosti se nepovažuje sdělování údajů nebo jiných skutečností pro potřeby trestního řízení způsobem stanoveným právními předpisy upravujícími trestní řízení; za porušení povinné mlčenlivosti se rovněž nepovažuje sdělování údajů nebo jiných skutečností při plnění zákonem uložené povinnosti překazit nebo oznámit spáchání trestného činu. Zákon o zdravotních službách tedy odkazuje na trestní řád a jeho úpravu sdělování údajů, které jsou jinak chráněny povinností mlčenlivosti.

¹⁹ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-10].

²⁰ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-10].

Trestní řád stanoví, že v případě informací, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti, lze tyto informace pro trestní řízení vyžadovat po předchozím souhlasu soudce podle § 8 odst. 5 trestního řádu. Ustanovení § 8 odst. 1 trestního řádu upravuje sdělování tzv. prostých informací, tedy údajů nechráněných povinností mlčenlivosti nebo např. bankovním tajemstvím.

Ministerstvo zdravotnictví ČR tedy shrnuje, že § 51 odst. 2 písm. d) zákona o zdravotních službách prolamuje povinnost mlčenlivosti zdravotnických pracovníků a poskytovatelů zdravotních služeb pro účely trestního řízení při zachování postupu podle § 8 odst. 5 trestního řádu²¹

V současné době tedy nezbývá Policii ČR a orgánům činným v trestním řízení nic jiného, než nadále žádat se souhlasem soudce o informace podléhající povinné mlčenlivosti zdravotnických pracovníků, mít zadokumentovaný souhlas pacienta nebo zvolit jiný postup, který umožňuje zákon.

Pokud se jedná o poskytování informací státnímu zastupitelství, tak je potřeba vycházet z jednotlivých ustanovení § 14, zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o státním zastupitelství**“), který uvádí:

- v ustanovení § 14 odst. 1 „**zákon o státním zastupitelství**“ „*Ministerstva a jiné státní orgány, orgány územní samosprávy, jakož i orgány profesní a zájmové samosprávy jsou povinny státnímu zastupitelství při výkonu jeho působnosti v konkrétní věci bez průtahů zapůjčovat spisy a doklady. Státní zástupci mají právo v mezích výkonu působnosti státního zastupitelství do zapůjčených spisů a dokladů nahlížet a pořizovat z nich opisy a výpisy.*“²²
- v ustanovení § 14 odst. 2 „**zákon o státním zastupitelství**“ „*Ministerstva a jiné státní orgány, orgány územní samosprávy, jakož i orgány profesní a zájmové samosprávy jsou povinny bez průtahů vyhovět dožádáním státního zastupitelství činěným v mezích jeho působnosti a podávat mu potřebná vysvětlení. V případě,*

---

²¹ BAČINA, J., *Stanovisko Ministerstva zdravotnictví ČR k § 51 odst. 2 písm. d) zákona o zdravotních službách.* [online] © 2010. [cit. 2014-11-28]. Dostupné z: <http://www.mzcr.cz/dokumenty/stanovisko-ministerstva-zdravotnictvi-cr-k-51-odst2-pismdzakona-o-zdravo_6287_114_1.html>

²² Zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-14].

*že tak stanoví zvláštní právní předpis, přísluší za vyřízení dožádání peněžité plnění.5a).*²³

- v ustanovení § 14 odst. 3 „**zákon o státním zastupitelství**“ „*Povinnosti podle odstavců 1 a 2 se vztahují i na právnické osoby; na fyzické osoby se vztahují v rozsahu, ve kterém je jim zvláštním právním předpisem svěřen výkon státní správy nebo ve kterém vykonávají podnikatelskou činnost.*“²⁴
- v ustanovení § 14 odst. 4 „**zákon o státním zastupitelství**“ „*Soudy jsou povinny umožnit státnímu zastupitelství při výkonu jeho působnosti nahlížet do soudních spisů a pořizovat si z nich opisy a výpisy. Pokud státní zastupitelství při výkonu své působnosti požádá soud o zapůjčení spisu, soud může jeho žádost odmítnout, jen pokud tomu brání závažné důvody.*“²⁵
- v ustanovení § 14 odst. 5 „**zákon o státním zastupitelství**“ „*Ustanoveními odstavců 1 až 4 nejsou dotčeny povinnosti vyplývající ze zvláštních právních předpisů o ochraně utajovaných informací, ochrana obchodního tajemství ani ochrana zákonem uložené nebo uznané povinnosti mlčenlivosti.5b) Za zákonem uznanou povinností mlčenlivosti se pro účely tohoto zákona nepovažuje taková povinnost, jejíž rozsah není vymezen zákonem, ale vyplývá z právního úkonu učiněného na základě zákona.*“²⁶

Z výše uvedeného je patrné, že státní zastupitelství je oprávněno na základě zákona o státním zastupitelství a také na základě trestního řádu plně zastoupit policejní orgán v případech vyžadování informací, nicméně ve všech případech je funkce státního zástupce spíše dozorová vůči policejnímu orgánu a v rámci tohoto dozoru je státní zástupce oprávněn vyžadovat spisový materiál k prověrce spisu, udělit policejnímu orgánu závazný pokyn k vyžádání dokumentace, případně k přibrání soudního znalce, nebyl-li tento přibrán z iniciativy policejního orgánu.

Posledním, kdo může v rámci trestního řízení žádat o poskytnutí informací podléhajících mlčenlivosti zdravotnických pracovníků je soud a tento ve svých

---

²³ Zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-14].

²⁴ Zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-14].

²⁵ Zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-14].

²⁶ Zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-14].

žádostech uvádí tu skutečnost, zda se jedná o občanskoprávní řízení anebo jde o věci trestní. V případě, že se jedná o poskytnutí informací v rámci trestního řízení, tak se k žádosti soudu váže stejné ustanovení jako k žádostem od Policie ČR a je to ustanovení § 8 odst. 5 „**trestního řádu**“, věta první. K tomuto je ovšem třeba uvést, že žádost musí být podepsána soudcem, který o tyto informace žádá a nikoliv například soudním úředníkem.

V možnostech, které soud má, je třeba vycházet především z nezávislé a nezastupitelné úlohy soudce, z čehož vyplývá, že by měl být soudce schopen zhodnotit a především nalézt tu správnou rovnováhu mezi dvěma základními zájmy, které byly již zmíněny v počátku této práce. Jedná se tedy především o zájem státu a společnosti na objasnění jakéhokoliv trestného činu a potrestání pachatele a následně jde o zájem na ochraně citlivých osobních údajů fyzické osoby, jejíž citlivé údaje mají sloužit jako důkazní materiál v rámci trestního řízení.

3.1.2 Výjimky z mlčenlivosti zdravotnických pracovníků v rámci trestního řízení z pohledu zákona o zdravotních službách

V dnešní době neexistuje mlčenlivost, která by nešla prolomit a byla by tedy absolutní. Toto se týká především zdravotnických pracovníků. K prolomení jejich mlčenlivosti může dojít především z důvodů, které jsou stanoveny zákonem a také tyto důvody musí být v souladu s ústavními principy České republiky a takto stanovené výjimky mají přednost před projevenou vůlí pacienta.²⁷

Z pohledu pacienta se toto prolomení mlčenlivosti může jevit v mnoha případech jako zbytečné, nedůležité a pacient se může cítit být poškozen na právech, které mu zaručuje Ústava a Listina základních práv a svobod. Nicméně je potřeba uvést, že prolomení mlčenlivosti v rámci trestního řízení je velmi důležité pro řešení mnohdy složitých otázek v rámci dokazování.

V zákoně o zdravotních službách se v jednotlivých ustanoveních § 51 uvádějí skutečnosti, za kterých lze informace podávat. V ustanovení § 51 odst. 2 „**zákona o zdravotních službách**“ se uvádí, že se za porušení mlčenlivosti nepovažuje:

„a) Předávání informací nezbytných pro zajištění návaznosti poskytovaných zdravotních služeb.

---

²⁷ TĚŠINOVÁ, J., ŽDÁREK, R., POLICAR, R. *Medicínské právo*. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 10 – 15.

*b) Sdělování údajů nebo jiných skutečností, je-li poskytovatel zproštěn pacientem, popřípadě zákonným zástupcem pacienta, mlčenlivosti a sděluje-li údaje nebo tyto skutečnosti v rozsahu zproštění.*²⁸

- Z tohoto bodu plyne velmi důležitá informace pro každého pacienta a to, že forma zproštění jakou ke zproštění povinné mlčenlivosti dojde, není pevně stanovena a každý si musí uvědomit, kolik problémů může způsobit pouze ústní forma sdělení. Mělo by být v zájmu nejen pacienta, ale také zdravotnického pracovníka, aby toto zproštění bylo písemné a obsahovalo přesný výčet věcí, které, kdy a komu může zdravotnický pracovník poskytnout.

*„c) Sdělování, popřípadě oznamování údajů nebo jiných skutečností podle tohoto zákona nebo jiných právních předpisů, pokud z tohoto zákona nebo jiných právních předpisů vyplývá, že údaje nebo skutečnosti lze sdělit bez souhlasu pacienta“*²⁹

- K tomuto bodu se nevztahuje oznamovací povinnost, co se trestního řízení týče, ale jde o skutečnost, že zdravotnický pracovník je na základě zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o veřejném pojištění**“), podle ustanovení § 55 odst. 2 „**zákon o veřejném pojištění**“ povinen oznámit pojišťovně důvodné podezření, že úraz nebo jiné poškození zdraví bylo způsobeno jiným než uváděným jednáním pacienta a v případě neoznámení této skutečnosti hrozí různé druhy sankcí.

*„d) Sdělování údajů nebo jiných skutečností pro potřeby trestního řízení způsobem stanoveným právními předpisy upravujícími trestní řízení; za porušení povinné mlčenlivosti se rovněž nepovažuje sdělování údajů nebo jiných skutečností při plnění zákonem uložené povinnosti překazit nebo oznámit spáchání trestného činu.*³⁰

- K tomuto bodu se především váže ustanovení § 8 „**trestního řádu**“, které již bylo rozebráno v kapitole třetí.

V ustanovení § 51 odstavci 3 „**zákon o zdravotních službách**“ se za porušení povinné mlčenlivosti nepovažuje ta skutečnost, když zdravotnický pracovník sděluje

---

²⁸ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-10].

²⁹ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-10].

³⁰ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-10].

v potřebném rozsahu informace, které sice podléhají povinné mlčenlivosti, ale slouží především k ochraně právě zdravotnického pracovníka nebo jeho zaměstnavatele. Tedy v případě, kdy zdravotnický pracovník hájí vlastní práva nebo práva zaměstnavatele při podání trestního oznámení.

Dále se v ustanovení tohoto odstavce uvádí, že k porušení mlčenlivosti zdravotnických pracovníků nedochází při:

*„Sdělování skutečností soudu nebo jinému orgánu, je-li předmětem řízení před soudem nebo jiným orgánem spor mezi poskytovatelem, popřípadě jeho zaměstnancem, a pacientem nebo jinou osobou uplatňující práva na náhradu škody nebo ochranu osobnosti v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb; v této souvislosti je poskytovatel oprávněn předat soudnímu znalci, znaleckému ústavu, komoře nebo odborníkovi, kterého si zvolí, též kopii zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi za účelem vypracování znaleckého nebo odborného posudku vyžádaného obhajobou, nebo účastníkem v občanském soudním řízení. To platí obdobně pro sdělování údajů nebo jiných skutečností pro osobu uvedenou v § 64 odst. 1.“*³¹

- Tento bod je důležitý především pro pacienty a je pro pacienta důležitý zejména v případě, kdy pacient pociťuje, že zdravotnický pracovník nepostupoval lege artis což v překladu znamená podle pravidel, kdy takovému postupu se zdravotnický pracovník učí již od počátku svých studií. Nejvíce používaný bude především u civilního soudu, kde se bude jednat v možných případech o náhradu škody. Je zde také možnost, kdy se tímto bude zabývat i Policie ČR a to především v rámci trestního řízení, pokud je toto na základě podnětu či vlastního šetření policejního orgánu zahájeno proti zdravotnickému pracovníkovi např. pro trestný čin ublížení na zdraví z nedbalosti podle ustanovení § 148 „**trestního zákoníku**“.³²

V ustanovení § 51 odstavec 4 „**zákona o zdravotních službách**“ se uvádí, že porušením povinné mlčenlivosti není:

---

³¹ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-10].

³² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 210 – 214.

„Sdělování údajů nebo jiných skutečností zdravotnickým pracovníkem, který je členem komory, v nezbytném rozsahu pro účely řízení prováděných orgány komory.“³³

- Otázku práva nahlížení do zdravotnické dokumentace, která zajisté prostupuje problematikou povinné mlčenlivosti, pořizování jejích výpisů nebo kopií řeší ustanovení § 65 „**zákona o zdravotních službách**“. I tyto informace podléhají povinné mlčenlivosti a k jejich získání opravňují Policii ČR potažmo policejního vyšetřovatele stejná ustanovení jaká v případě prolomení mlčenlivosti zdravotnických pracovníků při protokolaci výpovědi svědka, užije, pouze s tím rozdílem, že zde je uvedena jako další osoba, která má právo seznamovat se s veškerými skutečnostmi ze zdravotnické dokumentace a touto osobou je znalec.³⁴

3.2 Zdravotnický pracovník jako znalec

V trestním řízení, které je vedeno ze strany Policie ČR, jsou v jednotlivých případech přibíráni znalci z různých oborů a v případě zdravotnictví jsou to především znalci, kteří jsou svým vzděláním lékaři a musí být zapsaní v seznamu soudních znalců z oboru zdravotnictví, který vede ministerstvo spravedlnosti. Znalci a jejich činnost je upravena v zákoně č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o znalcích a tlumočnících**“) a vyhláška k provedení zákona o znalcích a tlumočnících č. 37/1967 Sb. ve znění pozdějších předpisů.³⁵

Tohoto znalce si následně orgán činný v trestním řízení může v případě potřeby přibrat za účelem zhotovení znaleckého posudku podle ustanovení § 105 „**trestního řádu**“ a následujících. K postavení zdravotnického pracovníka jako znalce se na základě jednotlivých ustanovení trestního řádu vážou také jeho povinnosti a práva, o kterých musí být znalec náležitě poučen, kdy v § 106 „**trestního řádu**“ se uvádí, že je povinen se dostavit na předvolání, případně oznámit skutečnosti, které mu brání vykonávat činnost znalce. Dále musí být poučen o významu znaleckého posudku a následcích vědomě nepravdivého znaleckého posudku. Další práva a povinnosti jsou obdobné jako v postavení svědka, kdy se zejména jedná o možnost předvolání znalce,

³³ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-10].

³⁴ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-10].

³⁵ ŠTEFAN, J., MACH, J. *Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi*. 1. vyd. Praha : Grada, 2005, s. 123.

následky jeho nedostavení se a možnost udělení pořádkové pokuty podle ustanovení § 66 „**trestního řádu**“.

K přibrání znalce tedy dochází především z důvodu vypracování znaleckého posudku, který na základě ustanovení § 89 odst. 2 „**trestního řádu**“ je jedním z důkazních prostředků v tomto paragrafu uvedených.

Znalce většinou přibere orgán činný v trestním řízení z důvodu nutnosti vyjasnění určité odborné zdravotnické otázky, která je pro konečné rozhodnutí ve vlastním trestním řízení velmi důležitá, tedy do značné míry podstatná. Jedná se především o následky na zdraví, případně zjištění zda byl postup lékaře v souladu s jím uváděným postupem. Takovému znalci pak umožňuje ustanovení § 65 odst. 2 písm. i) „**zákona o zdravotních službách**“, nahlédnutí do zdravotní dokumentace. V tomto zákoně se uvádí:

„soudní znalci ve zdravotnických oborech a osoby se způsobilostí k výkonu zdravotnického povolání, které byly pověřeny vypracováním znaleckého posudku znaleckým ústavem, poskytovatelem nebo zdravotnickým pracovníkem, v rozsahu nezbytném pro vypracování znaleckého posudku pro potřebu trestního řízení nebo pro řízení před soudem podle jiných právních předpisů.“³⁶

Znalec si tedy v rámci vypracování znaleckého posudku projde dostupnou zdravotní dokumentací pacienta a do znaleckého posudku uvede informace, které pokládá za nutné a dále je povinen se řídit zákonem o znalcích a tlumočnících, který v ustanovení § 6 odst. 2 „**zákona o znalcích a tlumočnících**“ ukládá povinnost mlčenlivosti.

V dnešní době má znalec oproti létům minulým nejenom právo nahlížet do zdravotnické dokumentace, ale také si pořizovat jejich výpisy nebo kopie. V tomto je tato nová skutečnost pro znalce výhodnou.

3.2.1 Znalecký posudek a jeho náležitosti

Jak již bylo uvedeno, tak znalecké posudky se zpracovávají na žádost orgánů činných v trestním řízení, kdy v těchto znaleckých posudcích jsou zodpovězeny otázky, které policejní orgán znalci položí.

---

³⁶ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-10].

Pokud se týká znaleckého posudky, tak tento by měl splňovat obecně známá pravidla:³⁷

- Odbornost, znalec neřeší otázky práva či další možné otázky, ale omezuje se pouze na vlastní odbornost, ve které je jako znalec v dané věci příbrán. Znalec smí citovat předpisy, které byly porušeny.
- Srozumitelnost a jasnost, toto zakládá povinnost znalce veškeré odborné termíny přeložit do jazyka českého nebo tyto vysvětlit.
- Určitost, znalec je povinen uvádět pouze ty skutečnosti, které je schopen dokázat a nesmí uvádět domněnky.
- Stručnost, znalecký posudek musí být stručný a přitom musí obsahovat odpovědi na položené otázky.
- Nález, musí obsahovat stručný popis konkrétního případu.
- Grafické zobrazení, měl by obsahovat grafické zobrazení předmětné části těla, které se posudek týká.

Dále se samotný znalecký posudek skládá ze tří částí:

- Nálezu, tento obsahuje veškeré skutečnosti důležité pro zpracování znaleckého posudku, měl by být stručný a především srozumitelný člověku z neoborné veřejnosti. Znalec se musí seznámit se zdravotnickou dokumentací a také s vlastním vyšetřovacím spisem, případně dalšími skutečnostmi, které se vztahují k předmětné věci.
- Vlastní posudek, je v podstatě nejdůležitější součástí znaleckého posudku, ale rozhodně nemůže stát osamoceně. Tato část posudku musí být odborná, musí v ní být odpovězeno na položené otázky stručně a jasně. Dále musí být srozumitelná a úplná.³⁸
- Znalecká doložka, tato musí být ke znaleckému posudku připojena na jeho poslední straně a tato musí obsahovat veškeré identifikátory

---

³⁷ HRIB, N. *Metodika vyšetřování trestných činů ve zdravotnictví*. Praha : Policejní akademie České republiky, 2005, s. 42.

³⁸ HRIB, N. *Kriminalistika a zdravotnictví*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010, s. 84 – 89.

znalce, jeho oboru, seznam kde je zapsán a číslo položky ze znaleckého deníku.³⁹

Znalecký posudek musí být po vypracování očíslován, sešit a svázan takovým způsobem, aby tento nebylo možné nijak doplnit či pozměnit.

3.2.2 Prohlídka těla zemřelého

Pokud v České republice dojde k úmrtí a k tomuto nedojde v lékařském zařízení, tak je každý povinen tuto skutečnost oznámit nejbližšímu lékaři, případně prostřednictvím integrovaného záchranného systému. Lékař, který byl ošetřujícím osoby právě před smrtí, nesmí být prohlízejícím a to z důvodu, že prohlízející lékař konstatuje smrt a stanoví přibližnou dobu, prohlídka musí být důkladná i se svlečením mrtvol.

Povinnost lékaře přivolat policii:

- Při každé násilné smrti či podezření na ni.
- U mrtvol neznámé totožnosti.
- Při úmrtí v dopravním prostředku.

Následnou prohlídku těla zemřelého musí provést vždy lékař a to především za účelem zjištění příčiny smrti a její konstatování k čemuž je lékař povinen právě na základě vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a o pohřebnictví. Přičemž v případě úmrtí je konstatování smrti v podstatě prvním úkolem zdravotnického pracovníka na místě. V případě, že lékař není schopen smrt konstatovat, tak musí pokračovat v resuscitaci do okamžiku, kdy dokáže úmrtí poznat. V takovýchto případech je Policie ČR až na druhém místě.⁴⁰

I za okolnosti, kdy lékař provádí kardiopulmocerebrální resuscitaci, tak by tuto měl provádět s ohledem na možnost zajištění stop nejen z těla poškozené osoby, ale také z místa nálezu těla.

---

³⁹ ŠTEFAN, J., MACH, J. *Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi*. 1. vyd. Praha : Grada, 2005, s. 126.

⁴⁰ KVAPILOVÁ, H., DOGOŠI, M. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 55 – 62.

3.2.3 Pitva

V případě ukončení prohlídky těla musí lékař rozhodnout, zda bude provedena pitva, kdy pitva zdravotní se koná na návrh lékaře a pitva soudní se koná na návrh orgánů činných v trestním řízení. Pokud lékař nepodrobí mrtvé tělo pitvě, tak k tomuto musí podat vysvětlení a musí toto zdůvodnit.

Pitva je prováděna především při:

- Při přirozené smrti, u které není možné stanovit příčinu smrti poškozené osoby.
- Při každé násilné smrti, či podezření na ni.
- Při úmrtí mimo zdravotnické zařízení.
- Při úmrtí pacientů hospitalizovaných pro poranění, otravu nebo jiné následky.
- Při podezření, že smrt poškozeného nastala v souvislosti s nesprávným postupem při výkonu zdravotnických služeb a lékař nepostupoval *lege artis*.
- Při úmrtí v důsledku pracovního úrazu, průmyslové otravy nebo při podezření na ně.
- Při úmrtí ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, při podezření, že úmrtí bylo způsobeno trestným činem a v dalších případech.

Pitvu lze rozdělit především na zevní prohlídku a vnitřní prohlídku, kdy se při zevní ohledává tělo a při tomto se znalec zaměří na obecný popis těla a případný popis změn. Vnitřní prohlídka je zaměřena na prohlídku tělesných dutin, kdy se jedná především o lebku, hrudník a břicho.⁴¹

Dále se dá pitva rozčlenit na:

- Zdravotní – nařizována lékařem provádějícím prohlídku mrtvé osoby a tato pitva je plně hrazena zdravotní pojišťovnou, je prováděna jedním

---

⁴¹ KVAPILOVÁ, H., DOGOŠI, M. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 68 – 69.

lékařem a u zemřelých přirozenou smrtí (není podezření z násilné smrti), jestliže při zdravotní pitvě vznikne podezření, že k úmrtí došlo násilným způsobem, tak se pitva přeruší a lékař poskytne tuto informaci Policii ČR, kdy se orgán činný v trestním řízení rozhodne o pokračování zdravotní pitvy nebo nařízení soudní pitvy.

- Soudní – nařizuje orgán činný v trestním řízení (přibráním znalce usnesením), tato pitva je plně hrazena tím, kdo pitvu nařídil (Policie ČR), dále tuto pitvu provádějí dva lékaři – znalci podle ustanovení § 105 odst. 4 „**trestního řádu**“, § 115 odst. 1 „**trestního řádu**“.
- Anatomická – tato pitva se provádí především pro účely výuky na lékařských fakultách.

Ve stručném, ale zároveň důležitém shrnutí lze uvést, že o provedení zdravotní pitvy rozhoduje pouze lékař. O provedení soudní pitvy rozhoduje pouze orgán činný v trestním řízení a pozůstalí pitvu nemohou zakázat.

Závěrem této kapitoly stojí za uvedení, že zdravotnický pracovník v pozici znalce nemusí nutně vystupovat pouze za stranu možné žaloby, ale logicky může znalec do trestního řízení vstoupit i za stranu obhajoby a to především na základě ustanovení § 110a „**trestního řádu**“, které říká že:

„Jestliže znalecký posudek předložený stranou má všechny zákonem požadované náležitosti a obsahuje doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku, postupuje se při provádění tohoto důkazu stejně, jako by se jednalo o znalecký posudek vyžádaný orgánem činným v trestním řízení. Orgán činný v trestním řízení umožní znalci, kterého některá ze stran požádala o znalecký posudek, nahlédnout do spisu nebo mu jinak umožní seznámit se s informacemi potřebnými pro vypracování znaleckého posudku.“⁴²

Z tohoto je zřejmé, že se může znalec obžaloby seznamovat s informacemi ze spisu vedeného policií a s posudkem obžaloby.

---

⁴² Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-10].

3.3 Zdravotnický pracovník jako obviněný

Obviněným potažmo pachatelem trestného činu může být v podstatě kdokoliv, v případě zdravotnického pracovníka se jedná vždy o citlivé případy, kdy je v dnešní době zájem médií velký a informace jimi podávané nejsou vždy zcela objektivní.

V kriminologii se uvádí, že pachatelem trestného činu nemusí být vždy označena pouze osoba trestně stíhaná, ale také taková, kterou orgány činné v trestním řízení nestíhají. Jedná se tedy například o jedince, kteří svým věkem či vědomím nepřesahují skutečnosti stanovené trestním právem, kteří již trest za jimi spáchaný trestný čin odpykali nebo se také jedná o potencionálních pachatelích či o jedincích se sociálněpatologickým chováním.⁴³

V trestním právu je pachatelem trestného činu označována osoba, která naplnila veškeré znaky trestného činu. Dále se musí jednat o fyzickou osobu, která je příčetná a která dosáhla svým věkem hranice trestní odpovědnosti.⁴⁴

Odpovědnost fyzické osoby vychází ze zásady individuální trestní odpovědnosti, kdy skutečnosti, že se musí jednat o osobu fyzickou, můžeme dovodit z ustanovení § 22 odst. 1 „**trestního zákoníku**“ a zároveň v našem právním řádu nemůžeme uplatnit kolektivní odpovědnost a to právě na základě odpovědnosti individuální. Hranice trestní odpovědnosti je v trestním zákoníku upravena v ustanovení § 25 „**trestního zákoníku**“, který říká, že „*Kdo v době spáchání trestného činu nedovršil patnáctý rok věku, není trestně odpovědný*“. Příčetnost nelze zaměňovat se způsobilostí k právním úkonům, kdy příčetnost a její posouzení náleží výlučně orgánům činným v trestním řízení resp. znalci přibranému.⁴⁵

V případě trestního řízení proti zdravotnickému pracovníkovi může nastat i skutečnost, že je zdravotnickému pracovníkovi sděleno obvinění z konkrétního trestného činu podle ustanovení § 160 „**trestního řádu**“ a nesmí mu být upřeno právo na obhajobu a tento zdravotnický pracovník nemusí brát zřetel na svou povinnost mlčenlivosti.

---

⁴³ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. et al.: *Kriminologie*. 3. vyd. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 119 – 120.

⁴⁴ SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti*. Praha : Orac, 2003, s. 213.

⁴⁵ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo hmotné*. 3. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010, s. 100 – 111.

Nejdříve je třeba uvést, že ke sdělení obvinění podle ustanovení § 160 odst. 1 „**trestního řádu**“, musí předcházet celá řada skutečností, kdy k tomuto uvádí ustanovení § 32 „**trestního řádu**“, že trestní stíhání lze zahájit pouze tehdy, nasvědčují-li zjištěné a odůvodněné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin a zároveň je-li dostatečně prokázáno, že jej spáchala konkrétní osoba, tedy v tomto případě zdravotnický pracovník.⁴⁶

Zdravotnický pracovník se stává obviněným v okamžiku doručení usnesení podle ustanovení § 160 odst. 1 „**trestního řádu**“ a zároveň je proti tomuto usnesení přípustná stížnost, kterou musí obviněný, případně jeho obhájce podat u orgánu, který toto usnesení vydal.

3.3.1 Obviněný a jeho procesní postavení

Trestní řízení nelze až na dvě výjimky bez přítomnosti obviněného řádně vést, kdy jedna výjimka je stanovena v ustanovení § 301 až 306 „**trestního řádu**“ a jedná se zejména o řízení proti uprchlému a druhá výjimka je stanovena v ustanovení § 202 odst. 2 až 4 „**trestního řádu**“, který řeší přítomnost při hlavním líčení.⁴⁷

V jednotlivých ustanoveních § 202 „**trestního řádu**“ se uvádí, že „*v nepřítomnosti obžalovaného může se hlavní líčení provést, jen když soud má za to, že lze věc spolehlivě rozhodnout a účelu trestního řízení dosáhnout i bez přítomnosti obžalovaného, a přitom*

a) obžaloba byla obžalovanému řádně doručena a obžalovaný byl k hlavnímu líčení včas a řádně předvolán, a

b) o skutku, který je předmětem obžaloby, byl obžalovaný už některým orgánem činným v trestním řízení vyslechnut a bylo dodrženo ustanovení o zahájení trestního stíhání § 160 a obviněný byl upozorněn na možnost prostudovat spis a učinit návrhy na doplnění vyšetřování § 166 odst. 1.“

Dále se v ustanovení tohoto paragrafu říká, že „*hlavní líčení v nepřítomnosti obžalovaného nelze konat, je-li obžalovaný ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody nebo jde-li o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož*

⁴⁶ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo procesní*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, s. 72 – 73.

⁴⁷ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo hmotné*. 3. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010, s. 74.

*horní hranice převyšuje pět let. V případech nutné obhajoby (§ 36) nelze konat hlavní líčení bez přítomnosti obhájce.*⁴⁸

Jedinou osobou v trestním řízení, která má nejobsáhlejší práva a zároveň se dá říct, že má málo povinností je osoba obviněného.

V případě výslechu obviněného je tento vždy řádně poučen podle následujících ustanovení jednotlivých paragrafů trestního řádu a trestního zákoníku, ve kterých se říká, že:

Podle ustanovení § 33 odst. 1 „**trestního řádu**“ má obviněný právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu, a k důkazům o nich, není však povinen vypovídat. Může uvádět okolnosti a důkazy sloužící k jeho obhajobě, činit návrhy a podávat žádosti a opravné prostředky. Má právo zvolit si obhájce a s ním se radit i během úkonů prováděných orgánem činným v trestním řízení. S obhájcem se však v průběhu svého výslechu nemůže radit o tom, jak odpovědět na již položenou otázku. Může žádat, aby byl vyslýchán za účasti svého obhájce a aby se obhájce účastnil i jiných úkonů přípravného řízení podle ustanovení § 165 „**trestního řádu**“. Je-li ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, může s obhájcem mluvit bez přítomnosti třetí osoby. Uvedená práva přísluší obviněnému i tehdy, je-li zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena.⁴⁹

Podle ustanovení § 92 odst. 2 „**trestního řádu**“ má možnost se k obvinění podrobně vyjádřit, zejména souvisle vylíčit skutečnosti, které jsou předmětem obvinění, uvést okolnosti, které obvinění zeslabují nebo vyvracejí, a nabídnout o nich důkazy.⁵⁰

Podle ustanovení § 92 odst. 3 „**trestního řádu**“ mu mohou být kladeny otázky k doplnění výpovědi nebo k odstranění neúplnosti, nejasnosti a rozporů. Otázky musí být kladeny jasně a srozumitelně bez předstírání klamavých a nepravdivých okolností; nesmí v nich být naznačeno, jak na ně odpovědět.⁵¹

---

⁴⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 880 – 882.

⁴⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 597 – 600.

⁵⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 724 – 726.

⁵¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 724 – 726.

Podle ustanovení § 93 odst. 1 „**trestního řádu**“ mu může být dovoleno, aby dříve než dá odpověď, nahlédl do písemných poznámek, jež musí vyslychajícímu, požádá-li o to, předložit k nahlédnutí.⁵²

Podle ustanovení § 33 odst. 2 „**trestního řádu**“ osvědčil-li, že nemá dostatek prostředků, aby si hradil náklady obhajoby, rozhodne předseda senátu a v přípravném řízení soudce, že má nárok na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu. Podle ustanovení § 33 odst. 3 „**trestního řádu**“ podává v přípravném řízení návrh na rozhodnutí o obhajobě bezplatné nebo za sníženou odměnu včetně příloh, jimiž prokazuje důvodnost, prostřednictvím státního zástupce, v řízení před soudem pak prostřednictvím soudu, který koná řízení v prvním stupni.⁵³

Podle ustanovení § 55 odst. 1, písm. c) „**trestního řádu**“ má za povinnost uvést adresu pro účely doručování písemností určených k jeho rukám.⁵⁴

Podle ustanovení § 65 odst. 1 „**trestního řádu**“ má právo nahlížet do spisů, činit si z nich výpisky a poznámky a na svoje náklady si pořizovat kopie spisů a jejich částí. Podle ustanovení § 65 odst. 2 „**trestního řádu**“ mu může toto právo policejní orgán ze závažných důvodů odepřít, důvod odepření, pokud o to požádá, přezkoumá státní zástupce.⁵⁵

Podle ustanovení § 157a odst. 1 „**trestního řádu**“ má právo kdykoliv v průběhu přípravného řízení žádat státního zástupce, aby byly odstraněny průtahy v řízení nebo závady v postupu policejního orgánu.⁵⁶

Podle ustanovení § 165 odst. 1 „**trestního řádu**“ má právo se souhlasem policejního orgánu účastnit se na vyšetřovacích úkonech a klást otázky vyslychaným.⁵⁷

Podle ustanovení § 95 odst. 2 „**trestního řádu**“ má právo, aby mu po skončení výslechu byl předložen k přečtení nebo, požádá-li o to, musí mu být přečten. Má právo žádat, aby byl protokol doplněn nebo aby v něm byly provedeny opravy

---

⁵² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 726.

⁵³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 597 – 600.

⁵⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 633 – 635.

⁵⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 646 – 648.

⁵⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 801.

⁵⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 826 – 829.

v souhlase s jeho výpovědí. Podle ustanovení § 95 odst. 3 „**trestního řádu**“ protokol o výslechu, který byl proveden bez přibrání zapisovatele, je nutno před podpisem předložit k přečtení nebo přečíst za přítomnosti nezúčastněné osoby. Má-li proti obsahu protokolu námitky, tak je nutno je projednat v přítomnosti přibrané osoby a výsledek pojmout do protokolu.⁵⁸

Podle ustanovení § 66 odst. 1 „**trestního řádu**“, kdo přes předchozí napomenutí ruší řízení nebo kdo se k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu chová urážlivě nebo kdo bez dostatečné omluvy neuposlechne příkazu nebo nevyhoví výzvě, které mu byly dány podle tohoto zákona, může být předsedou senátu a v přípravném řízení státním zástupcem nebo policejním orgánem potrestán pořádkovou pokutou do 50 000 Kč.⁵⁹

Podle ustanovení § 345 odst. 1 „**trestního zákoníku**“ je trestné obviní-li lživě jiného z trestného činu, podle ustanovení § 345 odst. 2 „**trestního zákoníku**“ je trestné, obviní-li lživě jiného ze spáchání trestného činu v úmyslu přivodit mu trestní stíhání.⁶⁰

Podle ustanovení § 307 odst. 1 „**trestního řádu**“ v řízení o přečinu, může se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže se obviněný k činu doznal, nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě, vydal bezdůvodné obohacení činem získané, nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřel dohodu, anebo učinil jiná vhodná opatření k jeho vydání a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.⁶¹

Podle ustanovení § 309 odst. 1 „**trestního řádu**“ v řízení o přečinu může se souhlasem obviněného a poškozeného soud a v přípravném řízení státní zástupce rozhodnout o schválení narovnání a zastavit trestní stíhání, jestliže obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a určitě, uhradí

---

⁵⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 726 – 727.

⁵⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 648 – 650.

⁶⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 470 – 473.

⁶¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 1045 – 1048.

poškozenému škodu způsobenou přečinem nebo učiní potřebné úkony k její úhradě, případně jinak odčiní újmu vzniklou přečinem, vydá bezdůvodné obohacení získané přečinem nebo učiní jiná vhodná opatření k jeho vydání a složí na účet soudu nebo v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu, a tato částka není zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu a považuje-li takový způsob vyřízení věci za dostačující vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, k míře, jakou byl přečinem dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům.⁶²

Podle ustanovení § 2 odst. 14 „**trestního řádu**“ má právo užívat svůj mateřský jazyk, o kterém uvede, že jej ovládá.⁶³

Podle ustanovení § 28 odst. 1 „**trestního řádu**“ neuvede-li jazyk, který ovládá, nebo uvede-li jazyk či dialekt, který není jazykem jeho národnosti nebo úředním jazykem státu, jehož je občanem, a pro takový jazyk nebo dialekt není zapsána žádná osoba v seznamu tlumočnicků, ustanoví orgán činný v trestním řízení tlumočnicka pro jazyk jeho národnosti nebo úřední jazyk státu, jehož je občanem.⁶⁴

Po právech obviněného je logické zmínit jeho povinnosti, vzhledem ke skutečnosti, že obviněný těchto povinností nemá nijak mnoho, tak výčet bude skromný. Obviněný je zejména povinen strpět podle ustanovení § 93 odst. 3 „**trestního řádu**“ úkony, které jsou potřebné ke zjištění jeho totožnosti. Dále musí strpět vazbu podle ustanovení § 68 odst. 1 „**trestního řádu**“, zatčení podle ustanovení § 69 „**trestního řádu**“, zadržení podle ustanovení § 75 „**trestního řádu**“, podle ustanovení § 90 odst. 1 „**trestního řádu**“ nedostaví-li se obviněný, který byl řádně předvolán, k výslechu bez dostatečné omluvy, může být předveden a podle ustanovení § 116 a § 117 „**trestního řádu**“ vyšetření duševního stavu.

Ze shora uvedeného je zřejmé, že práva obviněného výrazně přesahují jeho povinnosti. V případě obviněného zdravotnického pracovníka se jeho pozice liší pouze

---

⁶² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 1051.

⁶³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 541 – 552.

⁶⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 589 – 591.

ve skutečnosti, že může ve svůj prospěch vypovídat a již není vázán povinnou mlčenlivostí.

3.3.2 Skutková podstata trestného činu

V současné době je v trestním zákoníku upraveno více než 270 trestných činů, které jsou roztrženy do jednotlivých hlav, kterých je 13. Tyto trestné činy jsou roztrženy podle uznávaných společenských norem a zájmů, které má trestní zákoník chránit. V této části jsou od sebe roztrženy trestné činy na základě jednotlivých skutkových podstat. Skutková podstata trestného činu je souhrnem určitých znaků, kterými se od sebe jednotlivé trestné činy odlišují. Tyto znaky jsou jistým odrazem společnosti, kdy ne každé společnosti škodlivé jednání je trestným činem a to především z důvodu, že postrádá některý z níže uvedených znaků.⁶⁵

Skutkové podstaty trestných činů lze roztržít podle jejich znaků:

- Objekt trestného činu, kdy objektem jsou myšleny společenské vztahy a zájmy chráněné trestním zákoníkem jde tedy o předmět ochrany a objekt máme:⁶⁶
  - obecný – souhrn všech společenských vztahů a zájmů, které jsou trestním zákoníkem chráněny,
  - druhový (skupinový) – má shodné znaky jako skupina trestných činů, jsou většinou v jedné hlavě a v jednotlivých dílech hlav,
  - individuální – konkrétní zájem, vztah, který je chráněn.
- Objektivní stránka trestného činu má tyto znaky:
  - Obligatorní, mezi které patří:⁶⁷
    - jednání, tímto se především myslí projev člověka ve vnějším světě. Tedy jak se projevuje navenek, k jednání vždy dochází

⁶⁵ SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti*. Praha : Orac, 2003, s. 63 – 64.

⁶⁶ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo hmotné*. 3. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010, s. 123 – 126.

⁶⁷ SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti*. Praha : Orac, 2003, s. 182 – 196.

konáním (řízený pohyb, který směřuje k určitému cíli) nebo opomenutím (zdržení se pohybu),

- následek, tímto musí dojít k ohrožení (k dokonání trestného činu postačí objekt ohrozit) nebo porušení (k dokonání trestného činu musí být objekt porušen) a současně se musí jednat o zájem chráněných trestním zákoníkem, takto vzniklá újma může být u pacienta hmotná (především v souvislosti s majetkem) a stejně tak i nehmotná (újma na cti, dobrém jménu, atd.).
- příčinný vztah mezi jednáním a následkem, pokud při spáchání trestného činu nebude příčinný vztah, tak se následek nebude přičítat. I když tento vztah je velmi špatně průkazný, musí se vždy dojít k závěru, že k újmě došlo v důsledku konkrétního jednání, bez kterého by daný problém nenastal tím způsobem, jakým k němu došlo.
- Fakultativní, mezi tyto patří:⁶⁸
  - místo, jedná se o místo, kde došlo ke spáchání trestného činu,
  - způsob provedení činu, jedná se o konkrétní způsob provedení a prostředky, jedná se zejména o ty trestné činy, u kterých je potřeba k zavinění konkrétní předmět,
  - hmotný předmět útoku, pachatel trestného činu směřuje své jednání proti konkrétní věci či osobě,
  - účinek (porušení nebo ohrožení), v dostupné literatuře se uvádí, že nelze zaměňovat s následkem a to především proto, že následkem je porušení života, zatímco účinkem je smrt,
  - doba, je čas a datum, kdy k trestnému činu došlo.

---

⁶⁸ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo hmotné*. 3. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010, s. 136 – 139.

- Subjekt trestného činu, tímto je myšlen pachatel (kdokoliv), kdy některé skutkové podstaty trestných činů právě zakládají trestnost na základě zvláštních vlastností, způsobilosti nebo postavení pachatele.⁶⁹
- Subjektivní stránka trestného činu má tyto znaky:
  - Obligatorní, mezi tyto patří zavinění:⁷⁰
    - zavinění úmyslné (úmysl přímý a nepřímý) – úmysl je těžší forma zavinění a tato je také častěji postihována,
      - úmysl přímý, pokud pachatel trestného činu ví, že porušuje zákon a chce porušením daného zákona způsobit nějakou újmu,
      - úmysl nepřímý, o tento se jedná v případě, že pachatel trestného činu ví, že porušuje zákon a újmu způsobit nechce, nicméně v případě vzniku takovéto újmy je s tímto srozuměn,
    - zavinění z nedbalosti (nedbalost vědomá a nevědomá) – nedbalost je lehčí forma zavinění a je trestná v menším množství a také musí být nedbalost výslovně stanovena. Jde především o to, že pachatel zanedbal opatrnost, kterou měl povinnou a způsobil stav, který neměl v úmyslu.
      - nedbalost vědomá, zde se jedná o to, že pachatel trestného činu ví, že může porušit zákon, ale bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že takový následek nezpůsobí
      - nedbalost nevědomá, při této nedbalosti neví pachatel trestného činu, že může porušit zákon, ale vzhledem k okolnostem to vědět měl a mohl.⁷¹

⁶⁹ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo hmotné*. 3. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010, s. 140 – 143.

⁷⁰ SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti*. Praha : Orac, 2003, s. 263 – 304.

⁷¹ SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti*. Praha : Orac, 2003, s. 263 – 304.

- Fakultativní, mezi tyto znaky patří.⁷²
  - motiv (pohnutka) – díky pochopení motivu se dá lépe zhodnotit důvod a smysl spáchaného trestné činu,
  - účel (cíl) – k čemu trestní čin směřuje, jaký zájem má ohrožit.

Dále lze skutkové podstaty trestných činů rozdělit na:⁷³

- základní – většinou jsou uvedeny v prvním odstavci trestného činu,
- kvalifikované – tyto jsou v dalších odstavcích trestných činů,
- privilegované – menší závažnost než základní.

---

⁷² SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti*. Praha : Orac, 2003, s. 311 – 315.

⁷³ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo hmotné*. 3. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010, s. 121 – 122.

4 Právní odpovědnost zdravotnických pracovníků

Odpovědnost právní mají lidé v různých profesích, ale u zdravotnického pracovníka hraje tato odpovědnost velmi důležitou roli a to především z důvodu, že zdravotnický pracovník vstupuje do vztahu s pacientem a to v drtivé většině případů, když potřebuje pacient pomoc. Jedná se tedy o zdraví a lidský život, což bylo, je a bude vždy to nejcennější, co člověk má a ze strany státu je třeba nad možným porušením povinností či postupů dohlížet. Vzhledem ke skutečnosti, že samotný dohled by nikdy nevedl k možnému trestu, musí mít stát nástroj, jak popřípadě nějaké sankce dosáhnout a tímto nástrojem je stanovení právní odpovědnosti.⁷⁴

V minulosti bylo s lékaři zacházeno velmi tvrdým způsobem, jak uvádí Stolínová a Mach:

„Král Chamurapi (1792-1752 př.n.l. trestal například neúspěšné chirurgy velmi účinným zákazem další praxe – utětím ruky. Jan Lucemburský dal utopit svého lékaře, když neúspěšně léčil jeho oční chorobu. Fridrich II. Dával vyplácet holemi své vojenské chirurgy, byla-li úmrtnost raněných vyšší.“⁷⁵

V současné době se lékaři obdobných trestů bát nemusí, nicméně je právní odpovědnost ve většině dostupné literatury obecně definována jako povinnost strpět sankce za protiprávní jednání, ke kterému, v případě již zmíněných zdravotních pracovníků, může docházet při poskytování zdravotní péče.⁷⁶

Pro naplnění právní odpovědnosti je podstatné, aby byly dodrženy zákonem stanovené podmínky, které jsou přesně definované:

- musí se jednat o protiprávní jednání nebo opomenutí
- musí dojít ke škodlivému následku
- musí zde být příčinný vztah mezi jednáním a následkem
- musí zde být zavinění

---

⁷⁴ BOGUSZAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A. *Teorie práva*. 2. vyd. Praha : ASPI Publishing, 2004, s. 189 – 194.

⁷⁵ STOLÍNOVÁ, J., MACH, J. *Právní odpovědnost v medicíně*. Praha : Galén, 2010, s 18.

⁷⁶ UHEREK, P. *Povinná mlčenlivost zdravotnických pracovníků*. Praha : Grada, 2008, s 126.

Protiprávním jednáním může být především ta skutečnost, že se zdravotnický pracovník choval tak, jak se chovat neměl nebo když se zdravotnický pracovník nezachoval tak, jak se zachovat měl. V obou případech se jedná o protiprávní jednání, a pokud dojde k naplnění shora uvedených podmínek, měl by být zdravotnický pracovník veden k právní odpovědnosti za své protiprávní jednání.

Je pouze otázkou, v jaké rovině bude tato odpovědnost vymahatelná. Zda půjde o odpovědnost trestní, správní, občanskoprávní, pracovně právní, disciplinární odpovědnost vůči komoře či smluvní odpovědnost. V následujících kapitolách budou přiblíženy tři druhy odpovědnosti.

4.1 Trestní odpovědnost

Trestní odpovědnost, jak již samotný název říká, je dána především trestním zákoníkem, ve kterém jsou vymezeny jednotlivé skutkové podstaty trestných činů. Tuto odpovědnost má pachatel trestného činu. V trestním řízení je pak povinností Policie ČR a státního zastupitelství trestně stíhat pachatele trestných činů. Policie postupuje z úřední povinnosti a o skutečnosti, že došlo ke spáchání trestného činu, se dozví z vlastního šetření či z trestního oznámení. Trestní odpovědnost je na základě provedeného šetření následně projednávána před trestním soudem.⁷⁷

K trestní odpovědnosti se především vztahují jednotlivé znaky skutkové podstaty trestných činů, které byly podrobně rozebrány v kapitole třetí. Vzhledem k uvedeným informacím, je zřejmé, že základy zavinění jsou dány především skutkovou podstatou trestných činů uvedených v trestním zákoníku.

4.1.1 Okolnosti vylučující protiprávnost

Vzhledem k předešlým kapitolám, ve kterých nebyly zmíněny okolnosti vylučující protiprávnost, tak se v této souvislosti hodí jejich uvedení.

Vždy je uvedeno, že se musí jednat o protiprávní jednání a v případě skutkové podstaty trestného činu je tomu také tak. Pokud tedy nepůjde o protiprávní jednání, tak nemůže být spáchán trestný čin.

---

⁷⁷ STOLÍNOVÁ, J., MACH, J. *Právní odpovědnost v medicíně*. Praha : Galén, 2010, s 23 – 24.

V trestním zákoníku jsou okolnosti vylučující protiprávnost uvedeny v jednotlivých paragrafech, zejména se jedná o ustanovení § 28 „**trestního zákoníku**“, který řeší okolnosti krajní nouze, ustanovení § 29 „**trestního zákoníku**“, který řeší okolnosti nutné obrany, ustanovení § 30 „**trestního zákoníku**“, který řeší okolnosti svolení poškozeného, ustanovení § 31 „**trestního zákoníku**“, který řeší přípustné riziko, ustanovení § 32 „**trestního zákoníku**“, který řeší použití zbraně.

Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o zdravotního pracovníka, lze předpokládat, že se v rámci výkonu svého povolání setká především s krajní nouzí, která je dotčena ustanovením § 28 „**trestního zákoníku**“. V tomto je uvedeno, že jednání označené trestným činem tímto není za předpokladu, že tímto někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákoníkem a v případě zdravotnického pracovníka se tedy bude jednat o záchranu lidského života a zdraví, což jsou hodnoty nejvyšší.⁷⁸

Ve shora uvedeném ustanovení § 28 „**trestního zákoníku**“ jsou uvedeny znaky krajní nouze a v případě zdravotnických pracovníků těmito znaky jsou:

- odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákoníkem, jedná se o odvracení nebezpečí pro pacienta pomocí operace,
- nebezpečí nelze za daných okolností odvrátit jinak (subsidiarita), v případě, že by nedošlo k operaci, tak by pacient mohl zemřít,
- způsobený následek nesmí být zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil (proporcionalita), pokud nedojde k operaci, tak pacient zemře, ale po provedení operace bude mít zdravotní komplikace,

O krajní nouzi se nebude jednat v případě, že je zde povinnost nebezpečí snášet.

Samozřejmě se zdravotnický pracovník může v rámci výkonu svého povolání setkat také s dalšími okolnostmi vylučujícími protiprávnost a tyto se do jisté míry právě díky tomuto povolání také prolínají.

---

⁷⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 57 – 58.

Nicméně lékařský zákrok není do současné doby v našem trestním zákoníku upraven jako okolnost vylučující protiprávnost. Stejně jako beztrestnost agenta upravená v ustanovení § 363 „**trestního zákoníku**“.⁷⁹

4.2 Správní odpovědnost

Správní odpovědností se rozumí odpovědnost fyzických a právnických osob v případě že dojde k porušení správního práva, kdy o skutečnostech, že k takovému porušení došlo, se dozví příslušný úřad z podnětu nebo z případného vlastního šetření. Při odpovědnosti správní může jít o přestupky nebo správní delikty, které jsou upraveny v zákoně č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o přestupcích**“) a v dalších předpisech, např. také v zákoně o zdravotních službách, které spadají do správního práva.⁸⁰

Stejně jako trestné činy, tak i přestupky mají svou skutkovou podstatu a tato je vyjádřena v jednotlivých přestupcích v zákoně o přestupcích nebo, jak ze shora uvedeného vyplývá, tak i v dalších předpisech spadajících do správního práva.

Přestupku či jiného správního deliktu se může dopustit zdravotnický pracovník v rámci výkonu své profese i mimo ni. V případě, že se bude jednat o přestupek, tak lze uplatnit přestupkový zákon, ale v případě, že se v rámci trestního řízení zjistí, že se nejedná o trestný čin ani přestupek, tak se zdravotnický pracovník mohl dopustit jiného správního deliktu a v případě zdravotnického pracovníka se bude následně postupovat odevzdáním k projednání jiného správního deliktu. Toto odevzdání bude České lékařské komoře, které podle jednotlivých ustanovení disciplinárního řádu České lékařské komory, má různé možnosti potrestání v případě prokázání pochybení zdravotnického pracovníka.

V praktickém příkladu v páté kapitole bude uvedeno vyřízení věci policejním orgánem odevzdáním k projednání jiného správního deliktu podle ustanovení § 159a odst. 1, písm. a) „**trestního řádu**“ České lékařské komoře.

---

⁷⁹ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo hmotné*. 3. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010, s. 173.

⁸⁰ UHEREK, P. *Povinná mlčenlivost zdravotnických pracovníků*. Praha : Grada, 2008, s. 131 – 132.

4.3 Občanskoprávní odpovědnost

Tato odpovědnost je dána především v rámci občanského zákoníku. Zejména se jedná o rozhodování v případech vzniku různých škod či porušení vzájemných vztahů, kdy o nárocích poškozených a celé projednávání vzniklých kauz rozhodují soudy v občanskoprávním řízení.⁸¹

Může se jednat o odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností, odpovědnost za škodu na zdraví, odpovědnost za škodu na vnesených věcech, odpovědnost za neoprávněný zásah do práv na ochranu osobnosti, kdy právě díky těmto institutům se mohou pacienti, kteří se cítí být poškozeni, obrátit na občanskoprávní soudy a snažit se domoci svých práv.

Dále může poškozený požadovat škodu v rámci trestního řízení, aby o jeho nároku rozhodl trestní soud a to především v případě, že je vedeno takzvané adhezní řízení.⁸²

Vzhledem k zdravotnickým pracovníkům jsou i další druhy právních odpovědností, které jsou: pracovně právní odpovědnost, disciplinární odpovědnost a smluvní odpovědnost.

---

⁸¹ TĚŠINOVÁ, J., ŽĎÁREK, R., POLICAR, R. *Medicínské právo*. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 381 – 397.

⁸² STOLÍNOVÁ, J., MACH, J. *Právní odpovědnost v medicíně*. Praha : Galén, 2010, s. 24 – 25.

5 Praktické příklady z pohledu vlastní praxe u Policie ČR

Do práce jsou zařazeny tři praktické příklady, se kterými se může setkat nejenom policista v rámci své působnosti vyšetřovatele u Policie ČR, ale také běžný občan, který se může ocitnout v roli poškozeného či lékaře, který zde může být v roli svědka, znalce, podezřelého či obviněného. Níže uvedené příklady jsou názorným obrázkem skutečných situací a z důvodu ochrany osobních údajů byla jména a další skutečnosti pozměněny.

5.1 Zdravotnický pracovník jako možný svědek

V této věci se jednalo o podezření ze spáchání přečinu ublížení na zdraví podle ustanovení § 146 odst. 1 „**trestního zákoníku**“⁸³, ke kterému došlo tím, že

„v měsíci únoru leželo silně podchlazené, bezvládné tělo spoře oblečeného muže neznámé totožnosti vedle pozemní komunikace“.

K oznámení o nálezů bezvládného těla došlo v ranních hodinách na Obvodní oddělení Policie ČR a oznámení učinil pan J.K.

Na základě učiněného oznámení vyjela na místo hlídka Policie ČR a posádka rychlé lékařské pomoci. Hlídkou Policie ČR bylo na místě zjištěno tělo asi 30 let starého muže, který ležel na sněhu vedle pozemní komunikace. Horní polovina těla byla oblečena pouze v mikině s kapucí a na hlavě měl muž čepici. Dolní polovina těla byla oblečena jen ve spodním prádle a ponožkách. Muž byl při vědomí, nemohl komunikovat a byl silně podchlazený s patrnými omrzlinami kůže na končetinách. Muž byl posádkou rychlé lékařské pomoci odvezen do okresní nemocnice a odtud byl následně v kritickém stavu transportován do Fakultní nemocnice.

Na základě prvotních informací byly vyšetřovatelem služby kriminální policie zahájeny úkony trestního řízení podle ustanovení § 158 odst. 3 „**trestního řádu**“⁸⁴ a to pro podezření ze spáchání přečinu ublížení na zdraví podle ustanovení § 146 odst. 1 „**trestního zákoníku**“.⁸⁵ Následně na základě výše uvedeného došlo z důvodu povinné mlčenlivosti zdravotnických pracovníků k sepsání žádosti, aby okresní soudce zprostil povinné mlčenlivosti zdravotnické pracovníky v souladu s ustanovením § 8 odst. 5

⁸³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 206 – 208.

⁸⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 802 – 807.

⁸⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 206 – 208.

„**trestního řádu**“.⁸⁶ Vyšetřovatel služby kriminální policie žádal poskytnutí informací o zdravotním stavu, zranění a průběhu léčení muže neznámé totožnosti.

Tomuto muži v souvislosti s jeho zdravotním stavem hrozila amputace dolních a horních končetin. V době sepisování žádosti byl tento muž v bezvědomí a nemohl tedy souhlas policejnímu orgánu udělit ani poskytnout žádné informace.

Dále byl soudce okresního soudu požádán o udělení souhlasu s odběrem tělních tekutin a to krve uvedeného muže z důvodu, že pro posouzení celé věci bylo důležité zjistit, zda se v krvi uvedeného muže nenachází alkohol nebo jiné toxické látky.

Okresní soudce tuto žádost akceptoval a s výše uvedeným udělil souhlas.

Po provedení veškerého šetření byla zjištěna totožnost neznámého muže a byly zjištěny skutkové okolnosti, které předcházely nález bezvládného těla poškozeného J.Ř. Dále bylo především z lékařských zpráv a toxikologického vyšetření v Ústavu klinické biochemie a diagnostiky Lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice v Hradci Králové zjištěno, že došlo u poškozeného J.Ř. k překročení bezpečné terapeutické koncentrace benzodiazepinů v kombinaci s již dříve užitým methyldamfetaminem.

Na základě takto provedených zjištění a výpovědí dalších osob byla celá věc odložena v souladu s ustanovení § 159a odst. 1 „**trestního řádu**“.⁸⁷

Tento případ dopadl dobře, poškozený se uzdravil bez trvalých následků. Zároveň nedošlo ke spáchání žádného jiného trestného činu. V tomto případě bylo postavení zdravotnického pracovníka především v postavení, kdy bylo třeba vypovědět k zdravotnímu stavu poškozeného.

5.2 Zdravotnický pracovník jako možný znalec

V této věci se jednalo o podezření ze spáchání přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle ustanovení § 147 odst. 1, 2 „**trestního zákoníku**“⁸⁸, ke kterému došlo tím, že

---

⁸⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 554 – 555.

⁸⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 812 – 813.

⁸⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 209 – 210.

„v měsíci únoru řidič vozidla BMW pan K.O. způsobil dopravní nehodu, když při přibližování se k přechodu pro chodce přehlédl zleva jdoucího chodce Z.V. a levou přední částí vozidla narazil do jeho pravého boku. Čímž mu způsobil mnohočetné zlomeniny a chodec byl z místa dopraven vozidlem RZS do oblastní nemocnice“.

V průběhu dorazila na místo hlídka zpracovávající dopravní nehody, dále hlídka obvodního oddělení, záchranná služba a vyšetřovatel služby kriminální policie, který si věc na místě převzal.

Následně zahájil úkony trestního řízení podle ustanovení § 158 odst. 3 „**trestního řádu**“⁸⁹ a prováděl další prověřování skutečností rozhodných pro výsledek prověřování.

Po převozu do nemocnice byl chodec následující den vyslechnut a po několika dnech v nemocnici svým zraněním podlehl. Vzhledem ke skutečnosti, že došlo k úmrtí ve zdravotnickém zařízení, tak službu konající lékař nenařídil provedení zdravotní pitvy a tělo poškozeného bylo zpopelněno, čímž se také zkomplikovala práce policie ČR.

Vzhledem ke shora uvedenému byla následně sepsána žádost, aby okresní soudce zprostil povinné mlčenlivosti zdravotnické pracovníky v souladu s ustanovením § 8 odst. 5 „**trestního řádu**“.⁹⁰ Vyšetřovatel služby kriminální policie žádal poskytnutí informací o zdravotním stavu, zranění, průběhu léčení a kopie fotodokumentace zemřelého.

Tomuto soud vyhověl.

Vyšetřovatel, aby mohl ve věci rozhodnout, musel vyslechnout svědky nehody, vyžádat odborné vyjádření – lékařské zprávy, kdy tyto byly zaměřeny na zjištění, zda úmrtí bylo způsobeno v souvislosti s dopravní nehodou nebo zda byla příčina úmrtí jiná. Ze zprávy vyplynula mnohočetná poranění dolních a horních končetin, kdy doba léčení byla stanovena v rozsahu 8 – 15 měsíců. Dále byl vyslechnut zdravotnický personál na základě zproštění mlčenlivosti soudem a na základě obdržení veškerých informací mohlo být ve věci rozhodnuto.

---

⁸⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 802 – 807.

⁹⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 554 – 555.

Podezřelému K.O. bylo sděleno obvinění pro shora uvedený přečin, následně byla Okresním státním zastupitelstvím podána obžaloba a obviněný byl Okresním soudem odsouzen k podmíněnému trestu a zákazu činnosti, řízení motorových vozidel.

V tomto případě bylo postavení zdravotnického pracovníka ve dvou směrech jednak jako znalce a dále jako svědka.

5.3 Zdravotnický pracovník jako možný obviněný

V této věci se jednalo o podezření ze spáchání přečinu neposkytnutí pomoci podle ustanovení § 150 odst. 2 „**trestního zákoníku**“,⁹¹ ke kterému došlo tím, že

„v měsíci srpnu 2013 se dostavila oznamovatelka paní A.B. a oznámila, že službu konající lékař MUDr. CH.G. při ošetření její babičky D.K. pochybil a to tím způsobem, že když si mu její babička stěžovala na bolest hrudníku, tak lékař jí poskytl pouze masáž a neposlal ji na další vyšetření EKG, kdy na základě takto provedeného vyšetření mohl něco zjistit a nemuselo následující den dojít k úmrtí poškozené D.K., kdy jí přivolaná RZS již nedokázala pomoci“.

Na základě takto zjištěných skutečností, zahájil vyšetřovatel oddělení služby kriminální policie prověřování podle ustanovení § 158 odst. 3 „**trestního řádu**“.⁹²

V průběhu prověřování bylo zjištěno, že lékař RZS nenařídil zdravotní pitvu, což učinil až po zjištění, že se celou záležitostí zabývá Policie ČR. Na základě těchto zjištění udělila vnučka poškozené souhlas s poskytnutím její zdravotní dokumentace a dále byl podle ustanovení § 8 odst. 5 „**trestního řádu**“ písemně požádán soud, aby zprostil mlčenlivosti zdravotnické pracovníky,⁹³ kteří se na záchraně poškozené podíleli a dále, aby byl poskytnut výsledek zdravotní pitvy poškozené.

Soud žádost akceptoval.

Po provedeném prověřování, výsledku veškerých zainteresovaných stran, opatření výsledku pitvy dospěl vyšetřovatel k závěru, že nedošlo k spáchání shora uvedeného přečinu ani jiného trestného činu, nýbrž věc odevzdal k projednání jiného

---

⁹¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 215 – 217.

⁹² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 802 – 807.

⁹³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 554 – 555.

správního deliktu podle ustanovení § 159a odst. 1, písm. a) „**trestního řádu**“⁹⁴ České lékařské komoře, která se věcí dále zabývala.

Revizní komise okresního sdružení lékařů České lékařské komory rozhodla po prošetření celé věci nezahájit disciplinární řízení s MUDr. CH.G.

V tomto případě bylo postavení zdravotnického pracovníka především v roli podezřelého, kdy po provedeném šetření bylo vyšetřovatelem zjištěno, že mohlo dojít ke spáchání jiného správního deliktu a ve věci postupoval v rámci zákonných norem.

---

⁹⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, s. 812 – 813.

6 Úvahy de lege ferenda

Úvahy de lege ferenda popisují představy o skutečnosti, jaký by měl zákon být do budoucna, mělo by zde dojít k vyjádření možných změn, které by následně vedly ke zlepšení samotného zákona.

Pokud se týká trestního řádu, tak jsou tyto úvahy na místě a to především z důvodu, že trestní řád je z roku 1961. Co se týče trestního zákoníku, který je z roku 2009 a zákona o zdravotních službách, který je z roku 2011, tak se dají jisté úvahy v současné době vznést.

Nicméně je stále otázkou času, kdy ke změnám v budoucí době dojde. Nejedná se o otázku v dlouhém horizontu a to především z důvodu, že naši zákonodárci mění zákony více než často.

6.1 Trestní zákoník

Konkrétně u trestního zákoníku by se dala po pěti letech jeho fungování vznést jistá úvaha především k povinnosti oznámení respektive k ustanovení § 368 „**trestního zákoníku**“, který upravuje trestný čin neoznámení trestného činu.

U trestného činu neoznámení trestného činu došlo vlivem úpravy k jistým změnám, je ale otázkou zda tyto vedly ke zlepšení situace. Pachatelem stále může být kdokoliv s výjimkou advokátů, jejich zaměstnanců a duchovních, kteří jsou uvedeni v ustanovení § 368 odst. 3 „**trestního zákoníku**“.

Povinnost oznámit shora uvedené skutečnosti má i osoba, která jinak podléhá mlčenlivosti zdravotnických pracovníků a musí zachovávat mlčenlivost. Právě v rámci zdravotnických pracovníků a možného získávání důvěry mezi zdravotníkem a pacientem je tato skutečnost částečně limitující.

Jistý přínos by mohla mít změna tohoto ustanovení, kdy by se jednalo o rozšíření výčtu osob, které by nemusely tuto povinnost mít a to zejména o zdravotnické pracovníky.

Pokud by k takovéto úpravě došlo, tak by sice mohlo dojít k jistému ztížení samotné práce Policie ČR, ale na druhou stranu by mohl lékař získat mnohem větší

důvěru pacienta, což by za jistých okolností mohlo vést také k záchraně lidského života, který je a měl by být v současné době tím nejdanejším co člověk má.

6.2 Trestní řád

Trestní řád je v plné síle 54 let a popravdě řečeno mu ty síly spíše docházejí, než že by je sbíral. Zde by v současné době bylo na místě vydání nového trestního řádu a ne úprava celého trestního řádu. Nový trestní řád je potřebný a to především vzhledem k samotnému zjednodušení trestního řízení, jeho zrychlení a zefektivnění.

Nový trestní řád by měl přinést, komplexní, ucelený a provázaný řád především s novým trestním zákoníkem, dalšími právními předpisy a dále by měl reagovat na rozvíjející se zločin, který se začíná vzdalovat patřičnému postihu.

Kdy současná úprava trestního řádu je do značné míry nedostačující a dává velký prostor k obhajobě, poskytuje nadstandardní práva zločincům a ve značné míře komplikuje práva poškozených.

V dnešní době sice došlo k rozšíření práv poškozených (oběť trestného činu) nicméně zde dochází k většímu zatížení Policie ČR a to především z důvodu velkého množství poučení, které je v drtivé většině případů pro jednotlivé oběti trestných činů až moc složité a rozsáhlé.

Pokud by se měla v trestním řádu změnit pouze jen část, která se bude dotýkat poskytování informací od zdravotnického pracovníka vůči orgánům činným v trestním řízení, tedy získávání informací, které podléhají mlčenlivosti zdravotnických pracovníků i bez souhlasu pacienta či soudce, tak by toto mělo být stanoveno jasně a nepochybně, tedy za jasně stanovených podmínek.

K tomuto by byla ovšem nutná novela jednotlivých ustanovení § 8 „**trestního řádu**“, na který zákon č. 372/2011 Sb., „**o zdravotních službách**“ ve svém § 51 odst. 2, písm. d) odkazuje. Tato novela by se opět měla týkat především možnosti využití zproštění mlčenlivosti zdravotnických pracovníků pro potřeby trestního řízení pouze samotným policistou, případně se souhlasem státního zástupce, kdy se zde nabízí také možnost předběžného souhlasu, který by mohl být následně písemně doložen.

V současné době je zproštění mlčenlivosti zbytečně zdlouhavé a vede mnohdy k přetížení již tak zatížených soudů. Vždyť i orgán Policie ČR je vázán mlčenlivostí

a rozhodně zde nehrozí, že dojde k poskytování informací např. o zdravotním stavu pacientů třetím osobám.

Novelou trestního řádu by došlo k určitému snížení zatíženosti soudů, k rychlejšímu řešení jednotlivých případů, Policie ČR by neměla v mnoha věcech toliko svázané ruce a došlo by dále v mnoha případech k zefektivnění právě činnosti Policie ČR.

Trestní řád potřebuje velkou změnu, která by zohlednila současnou dobu, lidi, jejich smýšlení a v neposlední řadě moderní zločin.

6.3 Zákon o zdravotních službách

V dobách minulých platil zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších novel (dále jen „**zákon o péči a zdraví lidu**“), který byl nedostatečný a právní úprava, např. povinné mlčenlivosti v něm byla značně roztržitá a řešilo ji velké množství právních předpisů. Z tohoto důvodu vznikl zákon č. 372/2011 Sb., „**o zdravotních službách**“, který nahradil již zmíněný zákon o péči a zdraví lidu z důvodu jeho roztržitosti a špatné provázanosti k dalším právním předpisům.

Co se trestního řízení a zdravotnických pracovníků týče, tak nová právní úprava uvedená v zákoně o zdravotních službách je z pohledu Policie ČR sice jasnější, méně roztržitá a lépe provázaná k dalším právním předpisům, nicméně se zde nevyskytly žádné podstatné změny, které by umožnily Policii ČR jednodušší přístup k informacím o pacientovi v souvislosti s trestním řízením. V současné době je zde stále povinnost postupovat podle ustanovení § 8 odst. 5 „**trestního řádu**“, tedy se souhlasem soudce a orgány činné v trestním řízení, tedy musí o poskytování informací podléhajícím povinné mlčenlivosti zdravotnických pracovníků žádat písemný souhlas soudce.

Hodnotnější by pro potřeby Policie ČR v rámci trestního řízení byla ta skutečnost, že by byl jasně vymezen předmět povinné mlčenlivosti zdravotnických pracovníků, respektive, aby došlo především k zúžení oblasti týkající se povinné mlčenlivosti a k přesnému výčtu toho, jaké informace stále do povinné mlčenlivosti zdravotnických pracovníků spadají, za jakých okolností a jaké informace již není třeba povinnou mlčenlivostí zdravotnických pracovníků chránit.

Poskytování informací ze zdravotnické dokumentace je upraveno také v zákoně č. 372/2011 Sb., „**o zdravotních službách**“. V tomto je stanoven výčet osob, které jsou oprávněny nahlížet do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi bez jeho souhlasu, ale pouze v rozsahu nezbytném pro splnění účelu nahlížení. Zákon upravuje nahlížení pouze u těch činností, kde je úkolem státu povinnost zajistit jejich výkon, a to nelze bez nahlížení do zdravotnické dokumentace činit. V tomto výčtu naprosto postrádám uvedení orgánů činných v trestním řízení.

Z celkového výčtu je zřejmé, že zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování má v současné době značné mezery a nedostatky a to právě ve vztahu k poskytování informací v rámci trestního řízení.

Závěr

Postavení a odpovědnost zdravotnických pracovníků jsou dva pojmy, které se prolínají především praxí zdravotnických pracovníků, policistů Policie ČR a pacientů. V práci byly uvedeny možná postavení, se kterými se zdravotnický pracovník může setkat v rámci trestního řízení, a dále zde byly uvedeny druhy odpovědnosti zdravotnických pracovníků.

V praktických případech, které jsou uvedeny v kapitole 5. je souhlas soudce s poskytnutím informací jakýmsi zpomalením a zatížením nejen soudců, ale především orgánů Policie ČR potažmo orgánů činných v trestním řízení, a proto by zde bylo na místě rozšířit výjimku stanovenou v zákoně o zdravotních službách. Další potřebná úprava by měla proběhnout u jednotlivých ustanovení § 8 trestního řádu.

Současná právní úprava zákona o zdravotních službách jako celek byla určitě velkým přínosem, prošla velkými změnami a poskočila o velký kus vpřed, aby se vyrovnala s potřebami současné společnosti a dnešní dobou. Je ale potřeba přiznat a uvést, že ohledně povinné mlčenlivosti zdravotnických pracovníků vůči orgánům činným v trestním řízení není ani tato právní úprava dokonalá a její přínos je pro Policii ČR, potažmo pro orgány činné v trestním řízení nejednoznačný.

Zajisté by byla velkým přínosem lepší provázanost a aktuálnost současných právních předpisů. Především trestního řádu, který je velmi obsáhlý a do jisté míry zastaralý. Bohužel to v současné době vypadá, že není politická vůle cokoli měnit v přerůstajícím státním aparátu, kterými jsou do jisté míry i Policie ČR, Státní zastupitelství a Soudy.

Mlčenlivosti zdravotnických pracovníků a ochraně práv jednotlivce je i ve znění současných zákonů věnována až příliš velká pozornost. Pokud se zamyslíme nad skutečností, že je orgán činný v trestním řízení brán jako někdo, kdo může komukoliv a kdykoliv poskytnout informace o zdravotním stavu pacienta (podezřelého, svědka obviněného, atd.), tak je velmi smutné, že tento názor podporuje i náš právní řád.

Z jakého důvodu musí být informace o pacientovi chráněny za každou cenu a orgán činný v trestním řízení musí žádat soud, aby mu udělil souhlas s prolomením mlčenlivosti zdravotnických pracovníků kdykoliv, kdy nedojde k poskytnutí souhlasu pacienta, ať už z jakéhokoliv důvodu.

Vždyť právě orgány činné v trestním řízení jsou v rámci trestního řízení také vázány mlčenlivostí podobně jako zdravotničtí pracovníci. Už jen z tohoto pohledu je zřejmé, že pacient má jistotu, že informace o jeho zdravotním stavu se nedostanou do nepatřičných rukou. Orgán činný v trestním řízení nemá žádný zájem na skutečnosti, aby byl kdokoliv o těchto informacích informován. V této části je na místě uvést, že důvodem neposkytování informací o zdravotním stavu kohokoli právě orgány činnými v trestním řízení není pouze mlčenlivost a ochrana práv jednotlivce, ale v neposlední řadě také především ochrana samotného vyšetřování.

V každém případě by mělo dojít k podstatným úpravám jak v zákoně o zdravotních službách, tak i k úpravě trestního řádu a trestního zákoníku.

Práce splnila cíle, které si položila a došlo jak ke zhodnocení různých postavení zdravotnických pracovníků v rámci trestního řízení, tak i popsání různých odpovědností a zhodnocení mlčenlivosti zdravotnických pracovníků v rámci trestního řízení, výjimky z této mlčenlivosti a legislativní nedostatky, které v kontextu zákona „**o zdravotních službách**“ přináší „**trestní zákoník**“ a „**trestní řád**“ v kontextu „de lege lata“ a byly navrženy možné zefektivňující opatření či úpravy v „de lege ferenda“ postihu.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BOGUSZAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A. *Teorie práva*. 2. vyd. Praha : ASPI Publishing, 2004, 348 s. ISBN 80-7357-030-0.
2. DAVID, R. *Ústava České republiky Listina základních práv a svobod*. Olomouc : Olomouc, 2005, 263 s. ISBN 80-7182-200-0.
3. FRYŠTÁK, M., KREJČÍ, Z. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno : Masarykova univerzita, 2010, 167 s. ISBN 978-80-210-4955-0.
4. HIRT, M., VOJTÍŠEK, T. *Medicína a trestní právo*. Brno : Masarykova univerzita, 2011, 86 s., ISBN 978-80-210-5508-7.
5. HRIB, N. *Kriminalistika a zdravotnictví*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010, 324 s., ISBN 978-80-7380-269-1.
6. HRIB, N. *Metodika vyšetřování trestných činů ve zdravotnictví*. Praha : Policejní akademie České republiky, 2005, 61 s., ISBN 80-7251-176-9.
7. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*. 4. vyd. Praha : Leges, 2013, 1216 s. ISBN 978-80-87576-69-4.
8. KVAPILOVÁ, H., DOGOŠI, M. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, 243 s. ISBN 978-80-7380-059-8.
9. MACH, J. *Medicína a právo*. Praha : C. H. Beck, 2006, 257 s., ISBN 80-7179-810-X.
10. NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo procesní*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, 410 s. ISBN 978-80-7380-237-0.
11. NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo hmotné*. 3. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010, 393 s. ISBN 978-80-7380-291-2.
12. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. et al.: *Kriminologie*. 3. vyd. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, 528 s. ISBN 978-80-7357-377-5.
13. SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti*. Praha : Orac, 2003, 455 s., ISBN 80-86199-74-6.
14. STOLÍNOVÁ, J., MACH, J. *Právní odpovědnost v medicíně*. Praha : Galén, 2010, 313 s., ISBN 978-80-7262-686-1.
15. ŠTEFAN, J., MACH, J. *Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi*. 1. vyd. Praha : Grada, 2005, 247 s. ISBN 80-247-0931-7.
16. TĚŠINOVÁ, J., ŽDÁREK, R., POLICAR, R. *Medicínské právo*. Praha : C. H. Beck, 2011, 414 s., ISBN 978-80-7400-050-8.

17. UHEREK, P. *Povinná mlčenlivost zdravotnických pracovníků*. Praha : Grada, 2008, 184 s., ISBN 978-80-247-2658-8.

Elektronické zdroje

1. BAČINA, J., *Stanovisko Ministerstva zdravotnictví České republiky k § 51 odst. 2 písm. d) zákona o zdravotních službách*. [online] © 2010. [cit. 2014-11-28]. Dostupné z: <http://www.mzcr.cz/dokumenty/stanovisko-ministerstva-zdravotnictvi-cr-k-51-odst2-pismdzakona-o-zdravo_6287_114_1.html>
2. *Knihovna zdravotnické legislativy*. [online] © 2011. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <<http://www.lkcr.cz/knihovna-zdravotnicke-legislativy-431.html>>

Legislativní dokumenty

1. Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-13].
2. Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-10]
3. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a o pohřbívání. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-15]
4. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-15]
5. Zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-15]
6. Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-14].
7. Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 16. 11. 2014].
8. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-16].
9. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-15].
10. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-10].

11. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 96/2001 Sb.m.s. o přijetí Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicině. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-17].
12. Zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-13].
13. Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změnách některých souvisejících zákonů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-13].
14. Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně některých zákonů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-15].
15. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-15].
16. Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-10].
17. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-11-17].
18. Předběžné stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství k otázce prolomení povinnosti mlčenlivost poskytovatelů zdravotních služeb, resp. zdravotnických pracovníků podle § 51 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, pro potřeby trestního řízení ze dne 22.05.2012 sp.zn. 1SL 722/2012.
19. Nález Ústavního soudu ze dne 08.12.2006, sp. zn. Ús 321/06, In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-10-22].